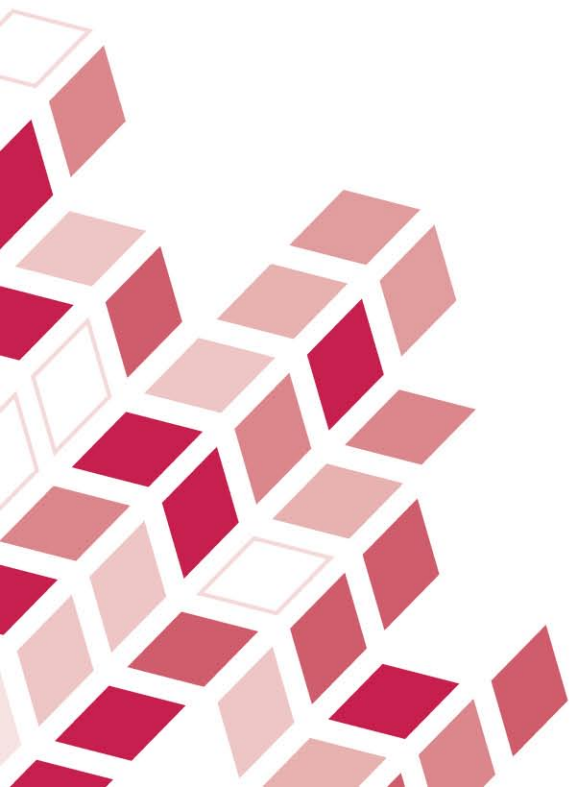

NOKUTs tilsynsrapporter

Det teologiske Menighetsfakultet Akkreditering som vitenskapelig høgskole

August 2004

**AKKREDITERING AV DET
TEOLOGISKE MENIGHETSFAKULTET
SOM VITENSKAPELIG HØGSKOLE**

Rapport fra sakkyndig komité

Innholdsfortegnelse

1.	Bakgrunn for akkreditering og komiteens mandat.....	2
1.1.	Det teologiske Menighetsfakultet - MF.	2
1.2.	Menighetsfakultetets søknad.....	2
1.3.	Oppnevning av sakkyndig komité.....	4
1.4.	Komiteens mandat og rammer for akkreditering	4
2.	Grunnlaget for komiteens arbeid og rapportens organisering.....	7
3.	Kvalitetssikringssystemet ved MF	9
	Beskrivelse	9
	Vurdering	9
	Konklusjon	9
4.	Institusjonens primærvirksomhet; undervisning, forskning og formidling.....	10
4.1.	Undervisning på bachelorgradsstudier og mastergradsstudier.....	10
	Beskrivelse	10
	Vurdering	11
	Konklusjon	12
	Anbefalinger.....	12
4.2.	Undervisning på doktorgradsstudier.	12
	Beskrivelse	12
	Vurdering	14
	Konklusjon	14
	Anbefalinger.....	14
4.3.	Forskning og formidling.....	14
	Evalueringskriterier fra NOKUTs kriterier:.....	14
	Beskrivelse	15
	Vurdering	17
	Konklusjon	17
	Anbefalinger.....	18
5.	Styre og representasjon	19
	Beskrivelse	19
	Vurdering	20
	Konklusjon	24
	Anbefalinger.....	25
6.	Sammendrag.....	26
	1. Bakgrunn for akkreditering og komiteens mandat.....	26
	2. Grunnlaget for arbeidet og rapportens organisering	26
	3. Kvalitetssikringssystemet ved MF	26
	4. Institusjonen primære virksomhet; undervisning, forskning og formidling.	26
	Anbefalinger.....	27
	5. Styre og representasjon.	28
	Anbefalinger.....	28
7.	Konklusjon og anbefaling fra komiteens flertall (Joan Conrad, Trygve Wyller, Sven Åke Selander og Trond Enger)	29
8.	Konklusjon og anbefaling fra komiteens mindretall (Tina Strømdal Wik)	30

1. Bakgrunn for akkreditering og komiteens mandat

1.1. *Det teologiske Menighetsfakultet - MF.*

Det teologiske Menighetsfakultet (MF) er en privat høyskole under Lov om private høyskoler. MF har drevet sin virksomhet fra 1908 med lovfestet eksamensrett siden 1913 (Lov om eksamensrett for Det teologiske Menighetsfakultet av 16. mai Nr. 3. 1913), opptatt i Lov om eksamensrett for og statstilskudd til private høyskoler (privathøyskoleloven) av 11. juli. Nr. 53. 1986).

Ved institusjonen ble det i 1967 etablert et Institutt for kristendomskunnskap.

Ifølge MFs Grunnregler (§ 1) er institusjonen ”en privat vitenskapelig høyskole for teologisk utdanning og forskning. Forskingen baserer sin virksomhet på Den Hellige Skrift og Den norske kirkes evangelisk-lutherske bekjennelse. Fakultetets mål er å gi utdanning for prestedtjeneste og annen tjeneste i kirken, kateketutdanning og utdanning i kristendomskunnskap for tjeneste i kirke og skole.”

Av Grunnregler (§ 2)¹ fremgår det videre, at ”Fakultetet tar sikte på å gi de studerende en vitenskapelig utdanning som svarer til de offentlige eksamenskrav og som samtidig tar hensyn til aktuelle behov i kirke og skole. Fakultetet vil også legge vekt på å vekke, bevare og utdype sant kristelig liv hos de studerende og styrke forståelsen for det kristelige arbeid i folket. Ved siden av grunnutdanning inngår etterutdanning og videreutdanning og forskeropplæring i fakultets samlede virksomhet.”

Opprinnelig var MF alene en utdannelsesinstitusjon for studenter med tilknytning til Den norske kirke, men siden 1970 har det til institusjonen vært adgang for medlemmer av andre trossamfunn. Praktikum er ved MF integrert i cand.theol.-studiet. Også her er der nå adgang for ikke-lutherske studenter. Disse tilbys menighetspraksis i sine respektive kirkesamfunn.

1.2 Menighetsfakultetets søknad

Den 25.2.03 fremsendte Det teologiske Menighetsfakultet (MF) en søknad til NOKUT om å bli akkreditert som vitenskapelig høyskole med faglige fullmakter innenfor de områdene der MF har doktorgradsrett, det vil si teologi og kristendomskunnskap.

En sakkyndig komité gjennomførte en vurdering av MFs kvalitetssikringssystem i september 2003. Komiteens innstilling ble godkjent av NOKUTs styre den 5. november 2003.

MFs akkrediteringssøknad ble supplert med tilleggsopplysninger d. 28.10.2003. Her anfører MF bl.a.:

”Menighetsfakultetet forvalter som kjent per i dag doktorgraden på to fagområder/vitenskapsområder: Teologi (fra 1990) og Kristendomskunnskap (fra 2002).

Fagområdet/vitenskapsområdet Kristendomskunnskap har hele tiden hos oss innbefattet også elementene Religions- og livssynskunnskap. Slik har faget dekket KRL (kristendomskunnskap, religions- og livssynsorientering) både som forsknings/vitenskaps- og som undervisningsfag, og som begge igjen betjener skolefagene ”KRL” i grunnskolen og ”Religion og etikk” i videregående skole.

¹ Den versjon av MFs Grunnregler som komiteen har fått utlevert er datert 22.04.2002

Her har institusjonen faglig fulgt opp uttalelsen til den nordiske fagsakkyndige komiteen for Norgesnettrådet per 28.09.2001, der man også ser KRL-faget under ett og som eget fagområde, når det heter (s.9):

”Komiteen ser likevel klart at det vantar ein del på gjennomtenkinga av kva ein doktorgrad i kristendomskunnskap/KRL-faget skal innehalde, og korleis ein slik doktorgrad skil seg frå ein dr.theol.-grad..... Denne - påbegynte - prosessen må slutførast innanfor institusjonen. Dr.art. studiet i kristendomskunnskap bør ha tilknytning til og relevans for KRL i den norske skulen”.

Denne helheten og denne fagbredden i fagområdet KRL hos oss er nå siden behandlingen i Norgesnettrådet i 2001 ytterligere styrket.....”

I den supplerende søknaden redegjør MF videre for de professorbedømmelser som flere av MFs lærere har vært gjennom de seneste par år, hvor de respektive lærere er blitt bedømt professorkompetente ikke bare i deres sentrale fagområder, men også i tilleggsområder bl.a. med relevans for KRL- området. Ut fra MFs egen vurdering skulle institusjonen dermed ha oppnådd den faglige standard i fagtilbud, som måtte være relevant for akkreditering i området Teologi så vel som i området Kristendomskunnskap med religions- og livssynskunnskap.

Som ytterligere dokumentasjon for MFs kompetanse innenfor den bredere faglige forståelse av området Kristendomskunnskap henviser MF til hva som betegnes som ”lærerrådets utredning” i publikasjonen *Teologi i kirkens rom* (Oslo våren 2002)² og til professor Peder Gravems arbeid *KRL - Et fag for alle?* (2002).

Av den supplerte søknaden fremgår det videre, at MF fra 2003 har opprettet et eget professorat i KRL. Ytterligere, at MF betrakter de systematiske arbeidene med hermeneutikk og fortellingspedagogikk (Stordalen, Mogstad), *Trostradisjon og livserfaring i livstolkningen* (Mogstad 2001) og arbeidet med religion og estetikk som faglige deler av området KRL.

Endelig anføres, at MF allerede har flere doktorgradsprosjekter, som ut fra deres tematiske område vil kunne knyttes til området KRL.

Den supplerende oppdaterte søknaden om akkreditering avsluttes med følgende:

”På denne bakgrunn søker MF nå om akkreditering som vitenskapelig høgskole med de to fagområdene Teologi og KRL, Kristendoms-, religions- og livssynskunnskap.

Dette innebærer en oppfølging av den nordiske fagkomiteens anbefaling fra 2001 om en definering av faget Kristendomskunnskap med også R og L inkludert, samt et nødvendig helhetsperspektiv som binder sammen K, R og L. Institusjonen ønsker like lite som den nordiske fagkomiteen fra 2001 å isolere K fra R og L og fra overgripende livssyns/ livstolknings- og kulturhistoriske spørsmål.

Det dreier seg altså her, etter MFs syn, ikke om et nytt fagområde eller en tredje doktorgrad, men om en justering/utvidelse av navneformen som tilsvarer den faktiske fagbredden i forsknings- og undervisningsfaget og også den faktiske skolevirkeligheten. Siden dette har ligget som en føring fra Norgesnettrådet allerede i 2001 og siden MF mener å ha fulgt opp denne anbefalingen, ber vi om at NOKUT integrerer dette spørsmålet/punktet i mandatet for akkrediteringsarbeidets fase 2.”

² Under institusjonsbesøket feb. 2004 ble komiteen gjort oppmerksom på at det kun var en del af lærerrådets medlemmer som sto bak denne publikasjon. Se for øvrig denne rapport's kap. 5

Av den oppdaterte søknaden fremgår det at MF søker om **akkreditering som vitenskapelig høyskole med faglige fullmakter innenfor de områdene der MF har doktorgradsrett, nemlig Teologi og Kristendomskunnskap, hvor Kristendomskunnskap skal forstås som inkluderende Religion og Livssynskunnskap, forkortet KRL.**

1.2. Oppnevning av sakkyndig komité

Etter at MFs kvalitetssikringssystem var godkjent av NOKUTs styre, ble andre fase i akkrediteringsprosessen initiert. Første del av dette arbeidet var å få oppnevnt en sakkyndig komité i henhold departementets forskrift § 2.2-3 og NOKUTs utfyllende kriterier for de sakkyndiges kompetanse og for oppnevning av disse, fastsatt av NOKUTs styre 13.02.03.

Komiteen ble oppnevnt 26.11.03 og består av:

Lektor/associate professor Joan Conrad, Københavns universitet, leder,
professor emeritus Sven Åke Selander, Universitetet i Lund,
professor Trygve Wyller, Universitetet i Oslo,
samfunnsrepresentant Tina Strømdal Wik, Kirkerådet, Trondheim og
student Trond Enger, Oslo

Komiteen møttes første gang til oppstartmøte den 13.01.2004. Institusjonsbesøk og komitémøter ble gjennomført 2.-4. februar. Komiteen har i tillegg hatt møte 1.-2.4.04, og komiteen har avsluttet sine forhandlinger ved telefonmøter 3.5. og 7.6.04.

Under institusjonsbesøket hadde komiteen møte med

- Prodekanus, studiesjef, direktør (dekanus var sykemeldt)
- Studenter
- Stipendiater
- Faglig ansatte undervisningspersonell
- Faglige enhetsledere
- Representanter fra brukerne
- Representanter fra styre og forstanderskap

1.3. Komiteens mandat og rammer for akkreditering

I henhold til oppnevningensbrevet fra NOKUT, datert 03.12.03, er det den sakkyndige komiteens mandat å vurdere hvorvidt Det teologiske Menighetsfakultet tilfredsstillt kravene til å bli akkreditert som vitenskapelig høyskole.

Rammen for komiteens vurdering er lov om universiteter og høyskoler av 12. mai 1995, Utdannings- og forskningsdepartementets forskrift om krav til mastergrad av 2. juli 2002, UFDs forskrift om akkreditering, evaluering og godkjenning etter lov om universiteter og høyskoler og lov om private høyskoler av 2. januar 2003, og NOKUTs forskrift om kriterier for akkreditering av institusjoner og standarder og kriterier for akkreditering av studietilbud i norsk høgre utdanning av 5. mai 2003.

Komiteens oppgave i relasjon til MF er derfor å vurdere om MF kan akkrediteres som vitenskapelig høyskole med faglige fullmakter innenfor de områdene der MF har doktorgradsrett, det vil si Teologi og Kristendomskunnskap.

Som nevnt ovenfor har MF i sin oppdaterte akkrediteringssøknad beskrevet institusjonens videre arbeid med området Kristendomskunnskap med henblikk på en bredere forståelse av området. Videre er det gjennom forskjellige tilsendte og utdelte notater redegjort for hvordan institusjonen har integrert Religion og Livssynskunnskap i området Kristendomskunnskap.

På bakgrunn av denne utvikling anmoder MF derfor om å bli akkreditert som vitenskapelig høyskole med faglige fullmakter innenfor områdene Teologi og Kristendomskunnskap, hvor Religion og Livssynskunnskap er en integrert del av området Kristendomskunnskap, slik at fagområdet i forkortet form kan benevnes KRL.

Ut fra MFs synspunkt dreier en slik endring seg ”ikke om et nytt fagområde eller en tredje doktorgrad, men om en justering/utvidelse av navneformen som tilsvarer den faktiske fagbredde i forsknings- og undervisningsfaget og også den faktiske skolevirkelighet”.

Med utgangspunkt i det fremsendte materiale har den sakkyndige komiteen drøftet de spørsmål som den utvidete søknaden av 29.10.2003 reiser i forhold til den opprinnelige søknaden om akkreditering.

På denne bakgrunn må den sakkyndige komiteen fremføre følgende:

- Innholdet av fagområdet KRL og MFs muligheter for som institusjon alene å tilgodese dette fagområde, ble behandlet av den komité som i 2001 ble nedsatt av Norgesnettrådet med henblikk på å vurdere MFs doktorgradsprogram i Kristendomskunnskap.
- Av denne fagkyndige komité's drøftelser fremgår det, at det er mange uavklarte aspekter ved det nyetablerte fagområde KRL hva angår fagområdets overordnede mål og innhold. Spørsmålet om et nødvendig samarbeid med andre utdannelsesinstitusjoner blir berørt og også spørsmålet om konfesjonsbinding blir drøftet av dette fagkyndige utvalg.
- Den sakkyndige komiteen anerkjenner MFs arbeid innenfor fagområdet K/KRL og ser dette som en viktig del av en fagutvikling innenfor Kristendomsfaget og et vesentlig innslag i diskusjonen om KRL-fagets formål, innhold og posisjon.
- Den sakkyndige komiteen er imidlertid ikke sammensatt med henblikk på å kunne gi en faglig vurdering av området Kristendomskunnskap/KRL eller med henblikk på å vurdere om KRL bare er en logisk utvikling av fagområdet Kristendomskunnskap. Komiteen ser seg derfor ikke i stand til å vurdere MFs faglige og vitenskapelige muligheter innenfor dette nye eller nyutviklede fagområdet.
- **Den sakkyndige komiteens anbefaling må derfor være at MF søker om å få doktorgradsprogrammet i Kristendomskunnskap godkjent som et KRL-program gjennom en separat vurdering av en egen sakkyndig komité nedsatt av NOKUT.**

På denne bakgrunn ser denne sakkyndige komiteen det derfor som sin oppgave kun å vurdere akkreditering av MF som vitenskapelig høyskole med faglige fullmakter innenfor områdene Teologi og Kristendomskunnskap.

Utover de ovenfor nevnte lovmessige rammer og de rammer som er fastlagt gjennom utdypende forskrifter, er komiteens vurdering basert på informasjonen innhentet gjennom institusjonsbesøk og gjennom arbeidet med nedenstående dokumenter:

- Institusjonens søknad fremsendt 25.02.03 med tilføyelser/endringer fremsendt 28.10.03 samt annet relevant skriftlig materiale som komiteen har fått tilsendt og utdelt under institusjonsbesøket. Liste over tilsendt og utlevert materiale er vedlagt.
- De rapporter og publikasjoner som MF selv refererer til med henblikk på en utdypende forståelse av området KRL, blant andre a) Innstilling vedrørende Vurdering av doktorgradsprogram ved Det teologiske Menighetsfakultet (sept. 2001) og b) MFs etterfølgende arbeid med fagområdet Kristendomskunnskap og c) lærerrådets publikasjon Teologi i kirkens rom.

2. Grunnlaget for komiteens arbeid og rapportens organisering

Utgangspunktet for denne sakkyndige komiteen er de mange godkjenninger som er blitt MF til del når det gjelder enkeltfag og en serie studieprogram på lavere grad, høyere grad og doktorgrad. Det er disse godkjenninger som ligger til grunn for MFs nåværende søknad om å bli akkreditert som vitenskapelig høyskole. Dette er grunnen til at det er vesentlig for den sakkyndige komiteen å anføre, at den foreliggende vurdering ikke forholder seg direkte til kvaliteten av undervisningen og av den vitenskapelige produksjon, som utføres på MF. Komiteen har ikke observert noen undervisning eller hatt mulighet til å vurdere de vitenskapelige prosjekter eller produksjoner på bakgrunn av analyser eller inngående studier av disse. Komiteen har kun forholdt sig til det faglige grunnlag og de organisatoriske rammer, som direkte og indirekte belyses gjennom det tilsendte og utdelte materiale, som så ytterligere er blitt utdypet gjennom diskusjoner ved institusjonsbesøket.

Det er viktig å understreke at akkrediteringen gjelder MFs forutsetninger for å fungere som vitenskapelig høyskole med de krav som det stiller. Et grunnleggende utgangspunkt for komiteens vurdering er at lov om universiteter og høgszkoler og lov om private høyskoler når det gjelder dette, er likestilte, og at kravene til en privat høyskole som ønsker å bli akkreditert som vitenskapelig høyskole, må oppfylle de samme krav som gjelder for universitet og høgszkoler under lov om universiteter og høgszkoler.

Som utgangspunkt er det komiteens primære vurdering og forståelse av ovennevnte lovgrunnlag, at de institusjoner som søker om akkreditering skal arbeide ut fra de samme prinsipper, som er gjeldende for institusjoner som er underlagt lov om universiteter og høgszkoler hva angår undervisning, forskning og formidling.

Dette medfører bl.a. at institusjonens utdannelse skal være ”basert på det fremste innen forskning, kunstnerisk utviklingsarbeid og erfaringskunnskap”, som det står anført i lov om universiteter og høgszkoler § 2. 1. En vanlig tolkning av framstående forskningsmiljøer er at forskning skal ha størst mulig frihet når det gjelder å velge forskningstema og forskningsmetoder, samt å publisere sine resultater uten at disse er sensurert eller kan få konsekvenser for forskerens sosiale situasjon. Dette er etter komiteens mening kriterier som vanligvis regnes som grunnleggende forutsetninger for framstående vitenskapelig forskning.

De organisatoriske og styringsmessige forhold i relasjon til undervisning, forskning og formidling har derfor vært et grunnleggende utgangspunkt for den sakkyndige komiteens arbeid, hvilket også vil fremgå av rapportens behandling av de kriterier som vedrører kravet om, at den pågjeldende institusjon ”skal ha en organisasjon og infrastruktur for å drive høyere utdanning og forskning” (§ 7 punkt 4c i *Forskrift om Kriterier for akkreditering av institusjoner og standarder og kriterier for akkreditering av studietilbud i norsk høgre utdanning*). Etter komiteens mening er det i den samlede vurdering av en institusjons oppfyllelse av denne typen kriterier man må søke for å ta stilling til om institusjonen er en vitenskapelig høyskole eller ikke.

På denne bakgrunn følger ikke rapporten helt den disposisjon, som ligger i NOKUTs forskrift om kriterier for akkreditering. Vi har sett det som aller viktigst at de forhold som vi understreket ovenfor blir satt i sentrum for den samlede vurdering. Derfor har vi valgt den disposisjon som her følger. Alle de anførte punkter i NOKUTs forskrift vil imidlertid bli belyst i de etterfølgende avsnitt under overskriftene:

- Kvalitetssikringssystemet ved MF
- Institusjonens primærvirksomhet med hensyn til undervisning, forskning og formidling.
- Styre og representasjon
- Sammendrag

De enkelte avsnitt er disponert på følgende måte:

- *Evalueringskriterier* - som er formulert i henhold til forskriftene
- *Beskrivelser* - som i det vesentlige er utarbeidet på grunnlag af institusjonens egne utsagn, muntlige såvel som skriftlige
- *Vurdering* – som er komiteens overveielser
- *Konklusjon* – som i det vesentlige er et sammendrg av ovenstående vurdering
- *Anbefalinger* – som tilføyes i de tilfeller komiteen finner det relevant.

3. Kvalitetssikringssystemet ved MF

Evalueringskriterium:

En forutsetning for akkreditering er at institusjonen har et tilfredsstillende system for kvalitetssikring.

Beskrivelse

I september 2003 gjennomførte en sakkyndig komité en vurdering av kvalitetssikringssystemet ved MF. Rapporten fra den sakkyndige komiteen ble godkjent av NOKUTs styre den 5. november 2003.

Rapporten konkluderer med at MF har fått på plass et system for kvalitetssikring som tilfredsstillende forskriftens krav til systemet. Organisasjonen og rutinene i relasjon til kvalitetssikring er tilfredsstillende og forankret i styre og ledelse, og institusjonen arbeider stadig på en forbedring av systemet.

Komiteen til vurdering av kvalitetssikringssystemet påpeker enkelte områder for videre utvikling, nemlig

- Kvalitetssystemet bør tydeliggjøres i skriftlig dokument
- Målformuleringer må bli eksplisitt uttrykt og skriftlig nedfelt
- Det bør utarbeides en samlet strategi for kvalitetsarbeidet, og det bør tydeliggjøres hvordan arbeidet med økt studiekvalitet er knyttet til de overordnede strategier for institusjonen.
- Spørreskjemaet for studentenes evaluering av undervisningen bør bearbeides.
- Følge utviklingen av læringsmiljøutvalget nøye (mulighet for uvanlige beslutningslinjer og sammenblanding av funksjoner)
- Evaluering av integreringen av praktisk-teologisk seminar i teologistudiet spesielt med henblikk på forholdet mellom teori og praksis
- Iverksettelse av flere tiltak med henblikk på evaluering av relevans kvalitet

Vurdering

Uten å tilsesette kvalitetssikringsutvalgets positive vurdering har den sakkyndige komiteen valgt ytterligere å peke på enkelte forhold som knytter an til så vel kvalitetssikring av undervisningen som til noen av de forhold som den sakkyndige komiteen er satt til å vurdere. Det dreier sig om:

- Lærergruppens sammensetning med hensyn til kjønn
- Pedagogiske kurs for institusjonens lærere og vurdering av pedagogiske kvalifikasjoner ved ansettelse og opprykk.
- Lærerrådets rolle i forskjellige beslutningsprosesser.

Disse forhold vil bli tatt opp under punktene 4.3 og 5

Konklusjon

På bakgrunn av det foreliggende materiale og på bakgrunn av drøftelsene ved institusjonsbesøket er det denne sakkyndige komiteens oppfatning, at MF fortsetter sitt arbeid med en stadig forbedring av et velutviklet kvalitetssikringssystem på alle nivåer. Den sakkyndige komiteen må derfor erklære sig enig i ovennevnte konklusjon fra kvalitetssikringsutvalget vedrørende MFs kvalitetssikringssystem.

4. Institusjonens primærvirksomhet; undervisning, forskning og formidling

4.1. *Undervisning på bachelorgradsstudier og mastergradsstudier*

Evalueringskriterier fra NOKUTs kriterier:

- a) Institusjonen primærvirksomhet skal være høyere utdanning, forskning og formidling.
- b) Institusjonen skal ha rett til å tildele lavere grad for minst ett studietilbud, og ha uteksaminert lavere grads kandidater i minst to år
- c) Institusjonen skal oppfylle de av departementet foreskrevne regler for beskrivelser av studietilbud i forhold til opptakskrav, mål, avsluttende kompetanser i forhold til videre studier og yrke, læringsformer eksamenskrav, vurderingsformer, innhold og pensum.
- d) Sensorenes kvalifikasjoner skal svare til de krav som stilles til undervisernes kvalifikasjoner.
- e) Nasjonalt og internasjonalt må institusjonens fagmiljøer samarbeide innenfor mastergradsstudienes fagområder.
- f) Studietilbudenes infrastruktur skal være tilstrekkelig m.h.t. lokaler, bibliotek, IT m.v.

Beskrivelse

a) Som det fremgår av Grunnreglene er MF en privat vitenskapelig høyskole for teologisk utdanning og forskning.

MF tar sikte på å gi studentene en vitenskapelig utdanning som svarer til de offentlige eksamenskrav innenfor områdene teologi og kristendomskunnskap, og å drive forskning og kunnskapsformidling innenfor de samme fagområder.

Utdanningen sikter dels mot prestatjenesten, gjennom et 6-årig profesjonsstudium som fører fram til cand.theol.-graden, dels mot undervisning i KRL-faget i grunnskolen og faget Religion og etikk i videregående skole, gjennom undervisningstilbud på bachelor- og masternivå i kristendomskunnskap/KRL. Institusjonen sikter også mot å gi høyere utdanning til andre kirkelige stillingskategorier enn prest, gjennom tilbud innenfor teologiske disipliner som kateketikk og diakoni.

b) MF er gitt myndighet til å tildele følgende grader:

1. Bachelorgrad, normert studietid 3 år
2. Candidata/candidatus theologiae (cand.theol.), profesjonsstudium med praktisk-teologisk seminar integrert og med normert studietid 6 år
3. Mastergrad, normert studietid 2 år
4. Master of Philosophy in Theology, normert studietid 2 år, engelskspråklig grad etablert tidligere med sikte på økt internasjonalisering
5. Philosophiae Doctor (Ph.D.), på 2 fagområder, teologi og kristendomskunnskap, med normert studietid 3 år.

En liste over MFs samlede studietilbud og tildelte eksamensrettigheter er vedlagt.

c) For alle de ovennevnte studier på lavere grad foreligger utarbeidede studieplaner og studieprogrammer. Det foreligger et bachelorgradsreglement med informasjon om studienes

særtrekk, progresjon og spesielle kompetanser og en beskrivelse av valgmuligheter innenfor fag.

For Mastergradsstudiene foreligger det beskrivelser av studienes innhold, særtrekk, progresjon og bruk av vitenskapelig metode og refleksjon.

d) Hva angår eksamen og sensur, så følger MF de regler som er nedfelt i lov om universiteter og høyskoler §§ 49-54.

e) MF har samarbeidsavtaler med en rekke studiesteder både i Europa, USA, Afrika og Asia. Avtalene er bilaterale og i Europa tilknyttet enten til eldre kirkelige relasjoner eller nyere avtaler i rammen av UFDs kvoteprogram, EUs Erasmusprogram eller UDs "skyggeprogram" til EUs Erasmusprogram.

MF deltar i et europeisk nettverk av teologiske utdanningsinstitusjoner som sommeren 2002 arrangerte en konferanse i Graz om europeisk teologisk utdanning. Konferansen er fulgt opp av den europeiske kirkekonferansen i Trondheim, juli 2003, og av en økumenisk spesialkonferanse om europeisk teologisk utdanning i Berlin, september 2003.

Det er etablert et "frivillig" norsk dekanmøte for de tre norske teologiske fakulteter. Et nordisk dekanmøte avholdes hvert annet år. MF er arrangør sammen med Det teologiske fakultet (UiO) høsten 2004.

I rammen av arbeidet i Universitets- og høyskolerådet deltar MF bl.a. i Fagrådet for KRL-studier. MF medvirket dessuten ved etableringen av det såkalte Nettverk for private høyskoler (NPH). Tilsatte ved MF har innhatt/innehar leder- og sekretærverv i NPH.

f) Av studentfasiliteter ved MF nevnes blant annet institusjonens bibliotek med ca. 60.000 bind. Og en omfattende tidsskriftsamling. Det årlige utlånet ligger på vel 20.000. Biblioteket er tilknyttet BIBSYS, og hele bibliotekets samling er registrert her.

I 2003/03 har biblioteket gjennomgått en omfattende ombygning med henblikk på å få etablert flere studiearbeidsplasser, flere IT-muligheter og forskjellige grupperom.

MFs eget historiske arkiv tilbake fra 1800-tallet er blitt samlet og ordnet med henblikk på en mer effektiv og forskningsmessig utnyttelse av materialet.

Vurdering

a+b) Tilbudet av bachelorgradsstudier og mastergradsstudier ved MF er omfattende, og institusjonen har hatt tillatelse til å uteksaminere kandidater på mange nivåer gjennom flere år.

c+d) Det foreliggende informasjonsmateriale vedrørende studietilbud, krav til studieforløp og opptak er betraktelig med utdypende informasjon om så vel studienes progresjon, studieforhold og beskrivelser av avsluttende kompetanser. Opplysningene er også tilgjengelige på MFs hjemmeside.

e) De nasjonale så vel som de internasjonale relasjoner tilfredsstiller de krav som kan stilles i forbindelse med lavere grads undervisning i universitetssammenheng, på samme måte som sensorenes kvalifikasjoner tilsvarer de kvalifikasjoner som stilles til undervisere ved universiteter og vitenskapelige høyskoler.

f) Infrastrukturen på MF med hensyn til undervisningslokaler og bibliotekforhold er optimale. Ved institusjonsbesøket fremsto biblioteket som et moderne ressurscenter med grupperom og velutstyrte leseplasser med diverse IT- og internettforbindelser.

Konklusjon

MFs primærvirksomhet omfatter høyere utdanning med et velfungerende studietilbud på lavere grads nivå. MF oppfyller de krav som stilles med henblikk på akkreditering hva angår eksamensrett og gjennomførte eksamener. Likeledes følger MF departementets krav vedrørende eksamen og sensur. Det omfattende utdanningstilbudet er forskningsbasert og forankret i et stabilt forskningsmiljø, som er tilknyttet nasjonale og internasjonale samarbeidsnettverk, og som utnyttes tilfredsstillende av studentene. Under institusjonsbesøket ga studentene uttrykk for stor tilfredshet med sin undervisningssituasjon. Varierende lærings- og arbeidsformer og internasjonale kontakter bidrar til et godt studiemiljø. Studietilbudet er bredt – kanskje for bredt – og tyngdepunktet ligger – til tross for satsningen på KRL – fortsatt på innhold knyttet til kristendomskunnskap og Den norske kirke.

Under institusjonsbesøket anmodet komiteen om å få fremlagt tabeller eller statistiske redegjørelser for bla studentgjennomstrømming. Det oversendte materialet var vanskelig å trenge gjennom. Komiteen har således ikke tilfredsstillende opplysninger om den faktiske gjennomstrømmingen i de ulike studieløpene.

Studiens infrastruktur er særdeles tilfredsstillende med optimale betingelser både hva angår bibliotek- og IT- fasiliteter.

Anbefalinger

Det anbefales at institusjonen utarbeider statistikk over gjennomstrømmingen i de enkelte studieløpene, bla med henblikk på en mulig vurdering av veiledningseffekter og andre utfordringer knyttet til den enkelte students progresjon i studiet.

4.2. Undervisning på doktorgradsstudier.

Evalueringskriterier fra NOKUTs kriterier:

- a) Institusjonen skal ha rett å tildele høyere grad for minst ett studietilbud eller studieløp av minst 5 års varighet, og ha uteksaminert høyere grads kandidater i minst to år.
- b) Det må foreligge doktorgradsreglement
- c) Der må foreligge studieplaner for de respektive doktorgradsstudier
  - Doktorgradsstudiet må ha et dekkende navn
  - Planene skal inneholde beskrivelser av de enkelte opplæringsdelene
  - Opplæringen skal være lagt opp slik at stipendiaten får satt sitt doktorgradsarbeid inn i en bred faglig sammenheng
- d) Institusjonens nasjonale og internasjonale samarbeid med henblikk på forskerutdannelsen må dokumenteres
- e) Doktorgradsstudiet må ha en tilfredsstillende infrastruktur med hensyn til bibliotek, IT-utstyr, arbeidsplasser m.v.

Beskrivelse

- a) Det teologiske Menighetsfakultet forvalter doktorgraden på to fagområder, nemlig
  - I. Dr.theol. i faget teologi etter kgl. res. 1990, og
  - II. Dr.art. i faget Kristendomskunnskap i henhold til departementets brev av 15.10.02

Det teologiske Menighetsfakultet har en dokumentert og jevn produksjon av doktorgradskandidater. Ved utløpet av 2004 har det vært avlagt 25 doktorgrader ved institusjonen. I tillegg til dette har to doktorander disputert i utlandet.

En oversikt over disputasenes faglige fordeling 1991 - 2004 vedlagt.

Institusjonen bruker to eksterne opponenter ved vurdering av avhandlinger. Den ene av disse er som regel internasjonal.

Primo 2004 er 38 doktorander med doktorgradsprosjekter inne i doktorgradsprogrammet og forskerutdanningen. En oversikt over den faglige fordelingen av prosjekter og deres forløp er vedlagt.

Det skal i denne forbindelse anføres at MF i St.prp. nr. 1 (2002-2003) ble innstilt med en forskningsbevilgning på 5,694 millioner og 9 stipendiatstillinger.

Med hensyn til forskerrekruttering så har MF fra 2003 ni egne stipendstillinger med rullerende gjennomstrømning for forskningsprosjekter i fireårssykluser. Antall søknader er og har vært stort i forhold til antall stipendier. MF bruker samme faglige vurderingskriterier som i Norges forskningsråd.

b) Med søknaden om akkreditering var der fremsendt Reglement for graden dr.theol. (1999) og for dr. art i kristendomskunnskap (2002).

c) Med akkrediteringssøknaden var også oversendt følgende bilag med særlig henblikk på doktorgradsprogrammene: Et kort notat (2 sider) om "MF som vitenskapelig høgskole og forskningsfakultet", "Forskrift for graden philosophiae doctor (Ph.D)" (9 sider), Avtaler ved opptak til organisert doktorgradsutdanning (2003) (en form for kontrakt med stipendiaten). Studieplan for doktorprogram om organisert forskerutdanning senest godkjent 25.04.97 (18 sider), Litteratur for doktorgradsprogrammet (2003), Opplæringsdelen i forskerutdanningen (Egenmelding).

d) Av nasjonale nettverk opplyster MF i sin søknad blant annet følgende kontakter:

1) MF var i november 2001 arrangør av og gjennomførte det tredje nasjonale forskerutdanningskurset i teologi i løpet av de fire siste år, i samarbeid med Det teologiske fakultet ved UiO og med nordiske ressursprofessorer/seniorforskere som foredragsholdere og veiledere. Arrangementet har alle gangene vært støttet av NFR, gjennom det nasjonale fakultetsmøte for humaniora (NFUH), og får god deltakerevaluering. Et tilsvarende kurs ble gjennomført november 2003.

2) Innen sitt andre fagområde, KRL/Kristendomskunnskap, er MF medlem både av Nasjonalt fagråd for Kristendomskunnskap og Religionsvitenskap, og av KRL-nettverket. MF har en faktisk knutepunktfunksjon for forskerutdanning i KRL. Rundt 15 doktorander arbeider med KRL-relaterte prosjekter og er ansatt i KRL-faget enten ved MF eller ved lærerutdanninger ved regionale høgskoler.

3) Professorer fra MF brukes som faglige referees på aktuelle fagområder i Norges Forskningsråd. Institusjonen deltok i mai 2002 på konferanse om målsettinger og omorganisering av NFRs område Kultur og samfunn.

4) Ytterligere opplyster MF sine internasjonale kontakter og forskningsnettverk med særlig henblikk på forskerutdannelse og forskningsaktiviteter i 13 punkter. Oversikten er vedlagt.

e) Som det fremgår av avsnitt 4.1 har MF et meget omfattende bibliotek tilknyttet nasjonale og internasjonale søkemuligheter, samt velutbygde studie- og IT-fasiliteter. Alle doktorgradsstudenter har eget kontor eller andre formålstjenlige arbeidsplasser.

Vurdering

a) MF oppfyller kravet om rett til å tildele høyere grads studietilbud av minst fem års varighet, likeså har MF uteksaminert kandidater i mer enn to år

b + c) Det foreligger doktorgradsreglement for både teologi og kristendomskunnskap med utfyllende studieplaner. Disse oppfyller kravet om en bred faglig sammenheng.

d) MFs internasjonale kontakter er omfattende og studentenes utnyttelse av disse er tilfredsstillende.

e) Bibliotekmulighetene og IT-fasilitetene er særdeles tilfredsstillende, tilsvarende er doktorgradsstudentenes arbeidsforhold.

Konklusjon

Menighetsfakultetet oppfyller de evalueringskriterier som vedrører de formelle krav til doktorgradsprogrammene i Teologi og Kristendomskunnskap. Det faglige miljøet støtter opp om studentene og doktorgradsprogrammet i kristendomskunnskap er under utvikling mot et integrert KRL-studium som er rettet mot skolens og samfunnets behov. De tradisjonelle forskningstemaene er godt representert og har en klassisk basis i MF-tradisjonen. De nye temaene kan, ut fra den foreliggende dokumentasjon, se ut til å kunne tilføre MF-programmet nye dimensjoner om de ivaretas på en god måte. Retningslinjene for KRL-studiet avdekker at det er gjort et godt grunnlagsarbeid, noe som igjen har gitt grunnlag for et større tematisk univers for avhandlingene. Det står imidlertid igjen en del faglig utviklingsarbeid mht en sterkere integrasjon mellom emnene, revisjon og fornyelse av pensumlitteraturen og et tydeligere skole- og samfunnsperspektiv i den enkelte studieenhet.

Anbefalinger

Med henblikk på en videre utbygging av KRL-dimensjonen er det denne komitees anbefaling at MF ytterligere følger opp den diskusjon om KRL-fagets innhold, som ble fremført i den fagkyndige komitees innstilling, datert 28.09.2001.

Videre anbefaler komiteen at linjene teologi og kristendomskunnskap i høyere grad planlegges og gjennomføres som to forskjellige utdannelser og med en tydeliggjøring av hver av disse studieløpene utdanningsperspektiv.

4.3.   *Forskning og formidling*

En del av de kriterier som oppregnes i NOKUTs forskrift om kriterier for akkreditering av institusjoner og standarder og kriterier for akkreditering av studietilbud i norsk høgre utdanning vedrørende dette punkt, er til en viss grad overlappende.

Den sakkyndige komiteen har valgt å utforme tre kriterier som har å gjøre med forskning og formidling, og som etter komiteens mening inkluderer alle de relevante kriterier på dette område.

Evalueringskriterier fra NOKUTs kriterier:

a) Et flertall av de ansatte i faglig stilling må ha førstestillingskompetanse, derav minst 25 % med professorkvalifikasjoner

b) Institusjonen skal ha vitenskapelig personale og stabil forsknings- og utviklingsvirksomhet av høy kvalitet med egenkompetanse innen sentrale fagområder som inngår i studieprogrammene

c) Institusjonen skal vise at den er i stand til å utvikle sitt fagpersonale og sin undervisning i samsvar med studentenes behov, fagets og samfunnets utvikling.

Beskrivelse

a) Lærerkvalifikasjoner

Fagmiljøet ved MF besto pr. 29. mars 2004 av følgende:

- 16 professorer
- 1 professor II
- 1 praktikumsrektor
- 4 førsteamanuenser
- 13 amanuenser/fakultetslektorer
- 1 fakultetslærer
- 13 stipendiater

Av de 49 lærerne tilhører:

- 6 lærere Fagseksjon for NT-fagene (Nye testamente og gresk språk)
- 9 lærere Fagseksjon for GT-fagene (Gamle testamente og hebraisk språk)
- 13 lærere Fagseksjon for ST-fagene (Systematisk teologi)
- 4 lærere Fagseksjon for RV/MV-fagene (Religions- og misjonsvitenskap)
- 9 lærere Fagseksjonen for PT – seksjonen (Praktisk teologi)
- 7 lærere Fagseksjonen for KH – fagene (Kirkehistorie og latin)
- 1 lærer i Fagseksjon for RP – (Religionspedagogikk)

I 2003 ble der opprettet et professorat i KRL (kristendoms-, religions- og livssynskunnskap). MF har videre etablert ny stilling som professor II i religionsvitenskap med tilsetning per 1. august 2003.

MF har dessuten vedtatt å utlyse en stilling som førsteamanuensis i religionspedagogikk med særlig vekt på kateketikk/kirkelig undervisning/menighetspedagogikk. Stillingen ble besatt 08.12.2003.

MF har administrativt tilsatt egen forskningsleder med førsteamanuensiskompetanse og doktorgrad.

Av til sammen 49 lærere, innehar 46 lærere 100 % stilling, 1 lærer 75 % stilling, 1 lærer 50 % stilling og 1 lærer 20 % stilling (professor II).

b) Forsknings – og utviklingsaktiviteter i forhold til utdannelsenes innhold.

I søknaden anfører MF at de i 2000-2001 nøye gjorde rede for sin FOU-virksomhet og infrastruktur i forbindelse med søknaden om rett til å tildele doktorgraden i kristendoms-kunnskap.

Det anføres at MFs totale forskningsvirksomhet skjer på fem måter i kombinasjon:

1. Fast ansatte læreres individuelle forskning og produksjon.
Det utarbeides årlige oversikter over lærernes faglige produksjon. Ytterligere utformes hvert år en "Kompetansekatalog".
2. Felles prosjekter og arrangementer.
Det er etablert flere institusjonelle fellesprosjekter, blant annet det såkalte "Ekklesiologiprojektet", planlagt avsluttet i 2003 og som vil bli publisert i tre bind. I 2002 ble to tverrfaglige prosjekter publisert: *Teologi i kirkens rom* og *Teologi for kirken*.

3. Pågående doktorgradsprosjekter.
For tiden er 38 doktorander med doktorgradsprosjekter inne i doktorgradsprogrammet og forskerutdanningen.
4. Avlagte doktorgrader.
I perioden 1991- januar 2004 er det avlagt 26 doktorgrader ved MF.
5. Faglig og forskningsmessig samarbeid med andre institusjoner og personer i inn- og utland.

Med søknaden fremsendte MF ytterligere en oversikt over institusjonens pågående og planlagte felles forskningsprosjekter. Denne oversikt er vedlagt.

c) Utvikling av fagpersonale i samsvar med studentenes behov, fagets og samfunnets utvikling:

MFs samarbeid med institusjoner i inn- og utland, og lærernes muligheter for studieopphold og forskningssamarbeid sees som en faglig utviklingsmulighet.

I fagområdet KRL/Kristendomskunnskap har MF frembrakt en rekke fagbøker, doktoravhandlinger, lærebøker og studieplaner. MF har videre i 6 år drevet et regionalt undervisningstilbud innen KRL-fagområdet. Feltet 'Religion og estetikk' er opparbeidet ved institusjonen siden 1999 og drives nå også regionalt.

MF har gjennom en årrekke gitt videreutdanning i KRL-faget desentralisert med økonomisk støtte fra departementet.

Institusjonen har i flere år nå arbeidet med problembasert læring (PBL), og MF ble i 1999 tildelt knutepunktfunksjonen i praktisk teologi av departementet.

Innenfor fagområdet teologi med praktisk teologi hører også kateketikk og diakoni. MF har høsten 2002 arbeidet frem en fagplan for mastergrad i diakoni som nå er til vurdering i regi av NOKUT. Fakultet har allerede en godkjent mastergrad i kristendomskunnskap med vekt på kirkelig undervisning. (Kgl.res. våren 2002). Denne mastergraden oppfyller samtidig Kirkemøtets krav til kateketutdanning slik disse er utformet i vedtak om kvalifikasjonskrav for kirkelige stillinger i november 2002, og i tilknytning til St.meld. nr. 7 (2002-2003): *'Trusopplæring i ei ny tid'*.

Professoratet i religionspedagogikk innbefatter både pedagogisk teori og fagdidaktikk, og vil nå kunne betjene mastergradsstudier i fagdidaktikk både for skole og kirke.

Det tilsendte materiale vedrørende utvikling av personalet rommer ingen informasjon om en utvikling av undervisernes pedagogiske kompetanse gjennom pedagogiske kurs eller gjennom systematiske drøftelser av spesifikke pedagogiske spørsmål. Søkeren opplyser imidlertid at vurdering av pedagogiske kvalifikasjoner inngår i innstillingsreglementet. Under samtalene ved institusjonsbesøket ble det nevnt at yngre lærere fikk tilbud om pedagogisk opplæring og veiledning av forskjellig art.

Hva angår sammensetningen av lærergruppen med hensyn til kjønn, så fremgikk det av drøftelsene under institusjonsbesøket, at MF var oppmerksom på problemet. Det er ennå ingen kvinnelige professorer. MF søkte bl.a. gjennom utvelgelsesprosedyren til doktorgradsprogrammene å tilgodese en jevnere fordeling mellom kjønnene med henblikk på å forbedre det fremtidige rekrutteringsgrunnlag for vitenskapelige stillinger.

Vurdering

a) Lærerkvalifikasjoner.

Av de oversendte forelesningskataloger og undervisningsprogrammer fremgår det, at alle lærere deltar i undervisningen kun avbrutt av kortere sabbatsperioder. Den enkelte lærers undervisningsområde og -ansvar betraktes som bredt i forhold til respektive læreres sentrale fagområder.

b) Forsknings- og utviklingsaktiviteter i forhold til innholdet i utdannelsene.

De forskningsmessige aktiviteter innenfor MF er omfattende, det samlede antall av faste lærere tatt i betraktning. MFs forsknings- og utviklingsvirksomhet dekker de sentrale fagområder som inngår i institusjonens samlede utdannelsesprogram. Flere av de foreliggende og planlagte utviklingsarbeider trekker inn erfaringer fra det praksisfelt, som utdannelsenes ferdige kandidater sikter mot, dette gjelder ikke bare i forhold til utdannelsen til cand. theol., men også i forhold til flere av de andre utdannelsene. Det fremgår likevel ikke i hvilken grad lærere innenfor KRL har aktuelle erfaring fra skolens KRL-undervisning. Utviklingsarbeidet innenfor KRL har preg av addisjon; man supplerer med innhold og personale fra den eldre kristendoms kunnskapstradisjonen man står i. Lærerkollegiets kompetanse ligger i overveiende grad innenfor kristendoms kunnskap. Dette er problematisk sett i lys av at det antakelig er KRL-studiet som kommer til å engasjere den største delen av studentene i fremtiden.

Fra et skoleperspektiv er kurset semesteremne i KRL (SKRL) et spennende eksempel på et interessant utviklingsarbeid. I denne planen fremheves KRLs rolle som forberedelse til undervisning i skolen på en tydeligere måte og studieplanen er klarere på sitt utgangspunkt i et bredere kultur-, samfunns- og elevperspektiv. En lignende utvikling bør de øvrige KRL-studiene gjennomgå. I denne sammenheng vil det også være nødvendig å revurdere den felles organisering av undervisning og opplæring som nå synes å skje mellom teologi- og KRL-utdanningene.

c) Utvikling av fagpersonale i samsvar med studentenes behov, fagets og samfunnets utvikling:

I utviklingen av fagpersonalet savnes en plan for utviklingen av lærernes pedagogiske kompetanse, og en plan for systematiske drøftelser av pedagogiske spørsmål i forhold til f.eks. endringer i studentgruppens forutsetninger, forventninger og behov. Institusjonen har bl.a. innført prosjektundervisning på forskjellige områder, men det fremgår ikke, hvordan dette "eksperiment" følges opp på annen måte enn gjennom undervisningsevaluering. Det fremgår heller ikke av det tilsendte materiale eller gjennom informasjonen ved institusjonsbesøket, på hvilken måte de pedagogiske kvalifikasjoner vurderes ved ansettelse og opprykk.

På tross av de åpenbare vanskeligheter som er ved å tilgodese en jevnere fordeling av menn og kvinner i lærergruppen ville det antakelig stimulere til ytterligere interesse for likestilling om MF hadde en eksplisitt plan for eller målsetning hva angår likestilling blant dem som underviser.

Konklusjon

MFs primærvirksomhet er høyere utdanning, forsknings- og utviklingsvirksomhet.

Institusjonens forskningsmiljø er velkvalifisert og stabilt med en høy vitenskapelig produksjon, som ligger innenfor de studieprogram som MF tilbyr, men stadig mer sentralt innenfor teologi og kristendoms kunnskap. KRL-programmet er under oppbygging og

institusjonen har vist at den forsøker å ta på alvor de krav om utvidelse av kunnskapsområdet og en øket didaktisk kompetanse som utviklingen av et slikt program vil innebære, innholdsmessig, organisatorisk og personalmessig. Denne utviklingen kan imidlertid ikke i nåværende situasjon betraktes som slutført.

En mer systematisk oppfølging av undervisningsmessige og pedagogiske spørsmål ville være hensiktsmessig.

Komiteen vil avslutningsvis understreke at gjennomgangen av forskningssiden ved MF i dette avsnittet forholder seg til de tre kriterier som er nevnt innledningsvis i vårt kapittel. Den samlede vurdering av MF som forskningsinstitusjon vil først kunne gjøres etter det kommende avsnittet der vi behandler styre og representasjon. I dette kapitlet vil vi peke på den betydningen som den organisatoriske tilretteleggingen av forskningen spiller for en forskningsinstitusjons faglige kvalitet.

Anbefalinger

I forbindelse med tilsetninger til professorstillinger bruker MF i hovedsak kallelsesinstituttet. Et slikt system kan komme til å hemme MFs utvikling av sitt vitenskapelige personale både personalmessig, innholdsmessig og teologisk vitenskapelig. Ut fra kriteriene som gjelder for status som vitenskapelig høyskole er det tvilsomt om man f.eks. med henvisning til privathøyskoleloven eller arbeidsrettslige bestemmelser kan hevde retten til å utelukke muligheten til fri konkurranse på like vitenskapelige vilkår. MF bør derfor konsekvent praktisere fri utlysning av stillinger og bruke kallelsesinstitutt bare i helt spesielle tilfeller.

For å lette på problemene omkring likestilling hadde det vært en fordel om institusjonen hadde hatt en eksplisitt utformet handlingsplan for dette.

Det vil også være hensiktsmessig med en mer systematisk oppfølging av undervisningsmessige spørsmål og lærernes pedagogiske kompetanse.

5. Styre og representasjon

Evalueringskriterier fra NOKUTs forskrifter:

- a) Institusjonen må ha en klar forankring av ledelse og ansvar for undervisning og FoU virksomhet
- b) Institusjonen skal ha et styre med representasjon fra ansatte og studenter
- c) Institusjonen skal ha en infrastruktur og organisering for å drive høyere utdanning.

Beskrivelse

a) Forankring av ledelse og ansvar.

MF er en frittstående uavhengig institusjon. Organisasjon og infrastruktur er nedfelt i fakultetets grunnregler, vedtatt av Forstanderskapet senest den 22. april 2002.

Forstanderskapet er fakultetets "eier". Det møtes en gang i året med deltakelse og talerett for medlemmer av Styret, Lærerråd, Studentrådets leder og 3 studenter.

Styret er fakultetets ansvarlige organ, som bl.a. vedtar langtidsplan, arbeidsplan og det årlige budsjett. Styret har seks medlemmer valgt av Forstanderskapet, to medlemmer er valgt som representanter for vitenskapelig ansatte, ett medlem er valgt som representant for administrativt ansatte og to medlemmer som representanter for studentene. Dekanus er styremedlem ex officio. Styret har i alt 12 medlemmer, hvis oppgave det blant annet er å fastsette den interne styringsstruktur. Styret tilsetter direktør som sammen med dekanus forestår den daglige ledelse. Styret vedtar plan for kvalitetssikring (styringsløyfe eller -kalender), arbeidsplan og budsjett.

Lærerrådet er fakultetets organ i faglige og læremessige spørsmål. Det er sammensatt av de fast ansatte lærere i 50 % eller større stillinger. Dekanus er leder for lærerrådet. Fakultetets ledelsesfunksjoner på toppnivå ivaretas av dekanus/prodekanus (faglig ledelse) og direktør (administrativ ledelse). Dekanus tar sig av den faglige ledelse ved fakultetet og er som sådan faglig foresatt for lærerne og andre ansatte med et spesielt fagteologisk ansvar.

Direktøren er leder for den administrative virksomhet ved fakultetet. Direktøren kalles og ansettes av styret.

På det øverste styringsnivået er det dessuten etablert partssammensatte arbeidsmiljøutvalg (AMU) og læringsmiljøutvalg (LMU). Disse arbeider i henhold til egne reglementer.

Fakultetets neste styringsnivå omfatter fire fagråd: Fagråd for bachelorstudier, fagråd for masterstudier, fagråd for cand. theol.-studier og kateketutdanning og fagråd for forskning og forskerutdanning. Fagrådene arbeider i henhold til egne reglementer.

På mellomledernivå ivaretas ledelsesfunksjonene av fire fagrådsledere (faglig) og to avdelingsledere (administrativt). Forstanderskapet fattet i møte 28.04.03 vedtak om endring av Grunnreglene, inklusive rektormodell. Rektor er ansatt og tiltrer 1.1.05.

b) Representasjon av ansatte og studenter

Som det fremgår av ovenstående beskrivelse av ledelsesstrukturen er ansatte og studenter representert på flere nivåer.

c) Infrastruktur og organisasjon med henblikk på å drive høyere utdanning.

I henhold til Grunnreglene³ er det Lærerrådets oppgave:

- Å avgi uttalelser i lærespørsmål og i spørsmål av læremessig betydning for kirkens gudstjeneste og øvrige virksomhet. Rådet uttaler seg til læremessige aspekter ved viktige saker som foreligger til avgjørelse i styret.
- Å avgi uttalelse til styret om ansettelse og kallelse av lærer og opprykk i høyere stilling. Lærerrådets uttalelse i kallelsesaker skjer på grunnlag av forslag fra et innstillingsråd.⁴

Hva angår lærerrådets uttalelse i ansettelses og kallelsesaker så skjer dette på grunnlag av forslag fra et innstillingsråd. Ved innstilling om ansettelse eller opprykk til høyere stilling deltar alle medlemmer av lærerråd.

Lærerrådets virksomhet blir ytterligere belyst i lærerrådets publikasjon "Teologi i kirkens rom" (2001), og forholdet mellom de enkelte lærere og den kollektive gruppe av lærere i lærerrådet beskrives bl.a. her under overskrifter "Forpliktelser og lojalitet" (s.100).

I et notat som ble forelagt den sakkyndige komiteen ved møtet 2.-4. februar 2004, og som bygger på "Teologi i kirkens rom" og ikke er tilbakekalt, behandles spørsmålet om lærernes lojalitet og bundethet av lærerrådets vedtak ytterligere. Notatet er behandlet av styret 18.02.02 og omhandler styrets forståelse av lærernes forsknings- og ytringsfrihet, som etter deres mening er ubeskåret.

Det utleverte notat behandler videre lærernes forpliktelser overfor MFs teologisk basis, det vil si den foreliggende konfesjonelle binding og verdimessige forankring forøvrig.

Under lærerrådets oppgaver står det bl.a. anført, at de skal forholde seg til spørsmål av "læremessig betydning". Det er ikke i Grunnreglene forklart hva dette betyr, men i det notat om forskningens frihet og vilkår (vedtatt d. 18.02.02) står følgende anført: Lærer ved MF har - selvsagt - full frihet til å offentliggjøre resultater og synspunkter de har kommet til eller legger til grunn for sin forskning. Hvis det kan reises tvil om en lærer/forsker ved fakultetet er lojal med fakultetets teologiske basis, vil dette spørsmål først bli forelagt Lærerrådet til uttalelse og vurdering. Kun på grunnlag av uttalelse fra Lærerrådet kan Styret foreta disposisjoner med konsekvenser for ansettelsesforhold. Lærerens ytringsfrihet består under alle omstendigheter ubeskåret"

Deretter behandler notatet spørsmål om lojalitet, forpliktelse og toleranse.

Vurdering

a) Forankring av ledelse og ansvar

MFs ledelsesstruktur fremgår klart av institusjonens grunnregler, hva angår arbeidsfordelingen mellom direktør og dekanus. Av institusjonsbesøket fremgikk det at også ledelsen og ansvarsfordelingen på fagnivå, hvor det dreier seg om undervisning og FoU-virksomhet, er velfungerende.

³ Her sitert etter 22.04.2002 utgaven.

⁴ I henhold til Grunnregler, datert 26.04.04 er "Lærerrådet" først nevnt i § 5 "Fakultetets ledelse" som punkt b. Lærerrådets oppgaver er beskrevet under "Interne organer" som

-å velge prorektor for 3 studieår. Prorektor er leder av lærerråd.

-å avgi uttalelser i lærespørsmål og i spørsmål av læremessig betydning for kirkens gudstjeneste og øvrige virksomhet. Rådet uttaler seg til læremessige aspekter ved viktige saker som foreligger til avgjørelse i styret

-å avgi uttalelse til styret om ansettelse og kallelse av lærere og opprykk i høyere stilling. Lærerrådets uttalelse i kallelsesaker skjer på grunnlag av forslag fra et innstillingsråd

I forhold til privathøyskoleloven er representasjonen av ansatte og studenter i de styrende organer formelt i orden.

MFs styrings- og ledelsesstruktur er noe annerledes enn ved landets statlig eide universiteter. Det er så å si innskutt et "Lærerråd" med særlig myndighet og kompetanse.

Som innledningsvis anført i denne rapport's kapittel 2 vedrørende "Komiteens arbeid" (s. 7), har spørsmålet om institusjonens organisatoriske og styringsmessige forhold i relasjon til undervisning, forskning og formidling stått sentralt.

Et avgjørende spørsmål for akkreditering vil være hva det innebærer på et mer spesifisert område å ha status som akkreditert institusjon (høyskole, vitenskapelig høyskole eller et universitet).

MF er som institusjon i dag underlagt privathøyskoleloven. Men i flere tilfeller når det gjelder kvalitet og forskningskvalitet henviser privathøyskoleloven til universitets- og høyskoleloven. Mer innholdsmessig dreier dette spørsmålet seg om forholdet mellom de spesielle bestemmelser og rettigheter en privat institusjon har i livssynspørsmål og de krav som enhver (høyere) utdanningsinstitusjon i Norge må underlegge seg i forhold til den individuelle forskers frihet på den ene siden og institusjonens frihet i forhold til statlige organer på den andre siden.

For å få grep om dette dilemmaet vil det etter komiteens mening være helt avgjørende å sondre mellom den rett som en privat institusjon på den ene side har til å fastholde og vedlikeholde sitt verdigrunnlag og på den andre siden den organisering av forskningsvirksomheten som er nødvendig for å kunne oppfylle kravene om forskningsmessig frihet både for den enkelte og for institusjonen.

Dette er en holdning som springer ut av en nødvendig sontring mellom tro og teologi. Teologi er den vitenskapelige drøftingen av de holdninger og den praksis som troen innebærer både innenfor troskollektivet og utenfor det, i samfunnet og i kulturen.

For en høyskole som arbeider med teologisk utdanning og forskning, vil denne sontringen være av spesielt stor betydning. En høyskole som er fundert på et livssynsmessig grunnlag (slik MF er det) vil ha rett til å kunne kreve at dets ansatte deler et bestemt livssyn. Men på den annen side er det ikke like klart at en privat livssynbasert høyskole vil kunne ha rett til å kreve at dets ansatte forskere kommer til (eller kanskje helst: ikke kommer til) bestemte ideologiske eller dogmatiske forskningsresultater. I dagens internasjonale teologiske forskningsmiljø finnes det en rekke tradisjoner og skoleretninger som er innbyrdes meget sterkt forskjellige. Den enkelte forskeren og den enkelte institusjonen hun eller han arbeider i kan også ha en mer eller mindre eksplisitt trosforankring og denne trosforankringen kan også være innholdsmessig ulik. Men i den internasjonale akademiske teologien er det ikke derfor slik at bestemte trosforankringer med nødvendighet fører til bestemte faglige posisjoner. Ut fra livssynet skal man ikke kunne forvente eller kreve et bestemt forskningsmessig resultat internasjonalt. Det er denne sontringen mellom tro og teologi utvalget vil legge til grunn i det følgende.

Teologisk og vitenskapelig er hensikten å holde seg til de kriterier for institusjonsakkreditering – i forhold til organisering av institusjon og av forskningen – som er trukket opp i NOKUTs forskrift. Vi vil samtidig knytte noen kommentarer til den nåværende lovgivning, som også er grunnlaget for komiteens arbeide.

I privathøyskolelovens § 1 heter det at ”Loven skal bidra til å sikre drift av private høyskoler som faglig er på høyde med statlige” I universitets- og høyskolelovens § 2.1 heter det at ”Institusjonene under denne lov skal gi høgre utdanning som er basert på det fremste innen forskning, kunstnerisk utviklingsarbeid og erfaringskunnskap”.

Når det gjelder driften av en privat høyskole, skiller privathøyskoleloven mellom institusjonens styre og høyskoleråd. Styret er institusjonens eier og tilsetter alle ansatte. Høyskolerådet har et flertall av de vitenskapelige ansatte og gir råd til styret i ansettelsessaker.

MF har etter komiteens vurdering utviklet et styringssystem som svarer til de krav som stilles i privathøyskoleloven samtidig som institusjonen på visse punkter også har innført noen styringsnivåer som ikke er beskrevet i loven. Komiteen har valgt å gå relativt detaljert inn i denne problematikken fordi det etter komiteens mening vil være sider ved MFs organisering og styring som kan få konsekvenser når spørsmålet om hva det vil si å være en vitenskapelig høyskole skal vurderes og avgjøres. Komiteen har ovenfor pekt på hvordan spørsmålet om vitenskapelig høyskole hører hjemme i forholdet mellom krav om livssynsmessig lojalitet på den ene siden og forskningsfrihet for den vitenskapelige ansatte på den andre siden. Videre fremhevet vi at det i prinsippet vil være godt mulig å kreve en livssynsmessig lojalitet i trosspørsmål samtidig som det fastholdes full frihet i forskning for vitenskapelig tilsatte. Det springende punkt vil derfor ikke i seg selv være om MF krever en livssynsmessig lojalitet av sine ansatte. Det er det full rett til etter privathøyskoleloven og etter domsavgjørelser i henhold til arbeidsmiljølovens § 55A.

På denne bakgrunn vil komiteen heller fokusere på i hvilken grad organiseringen av forskningen tilkjenner den vitenskapelige ansatte full forskningsfrihet i henhold til de standarder som understrekes i universitets- og høyskoleloven. Ytterligere vil komiteen fokusere på kallelesesinstituttet.

Begrepet ”forskningsfrihet” står ikke spesifikt anført som begrep i UH-loven. Men i § 2 nr.1 er det anført at institusjonene ”skal gi høgre utdanning som er basert på det fremste innen forskning, kunstnerisk utviklingsarbeid og erfaringskunnskap”.

Om institusjonene står det videre i nr. 3: ”Institusjonene kan ikke gis pålegg om læreinholdet i undervisningen og innholdet i forskningen eller det kunstneriske og faglige utviklingsarbeid”.

I nr. 4 anføres, at ”Institusjonen har ansvar for å formidle kunnskap om virksomheten og for å utbre forståelse for og anvendelse av vitenskapens metoder og resultater .....”, og endelig heter det i nr. 7 ”Universitetene og de vitenskapelige høyskolene har et særlig nasjonalt ansvar for grunnforskning og forskerutdanning ....”.

Dette innhold i lovtekstens § 2 oppfatter komiteen som noen av de steder i formålparagrafen, hvor det anføres at norske institusjoner skal etterleve de samme prinsipper som andre universitetsinstitusjoner i Norden og i Vest-Europa forøvrig arbeider etter, nemlig internasjonalt anerkjente vitenskapelige normer og standarder, hvor fri forskning og vitenskapelig virksomhet betraktes som en søken etter ”sannheten”, og hvor begreper som bla ’ allmenn gyldighet`, ’ fellesskap`, ’ upartiskhet` og ’systematisk skepsis` kjennetegner den frie forskningsprosses.

I denne sammenheng spiller spørsmålet om fri konkurranse og åpenhet i relasjon til vitenskapelige stillinger også en vesentlig rolle i forhold til vitenskapelige institusjoners etterlevelse av internasjonale standarder og normer.

I Universitets- og høyskoleloven omtales utlysning og tilsetting i undervisnings- og forskerstillinger i § 30. Komiteen vil særlig henvide til §30, nr. 3 og 4. Her forsettes det at tilsettinger skjer etter en forutgående utlysning. Det er dette komiteen ikke kan se er oppfylt i de tilsettingsprosedyrer komiteen har fått tilgang til og opplysninger om. Etter komiteens besøk ved MF er det vårt inntrykk at man nå praktiserer utlysninger for stipendiater og førsteamanuensisstillinger, men i prinsippet har beholdt kallelse for professorer. Det ble fremholdt overfor komiteen at det i dag nesten aldri forekommer kallelser direkte til professorater fordi de fleste professorstillinger fremkommer ved opprykk. Men dette endrer ikke ved prinsippet om at professorstillinger skal utlyses. Dagens opprykkspraksis ved MF innebærer at de som i hovedsak en gang ble tilsatt i rekrutteringsstillinger eller mellomstillinger ved kallelse nå får opprykk til professor.

Etter sakkyndig komité's mening er det i forholdet mellom styre, forstanderskap og lærerråd man finner de forhold som bør komme i betraktning for den endelige vurdering av om MF kan akkrediteres som en vitenskapelig høyskole eller ikke. Det springende punkt finnes i lærerrådets rolle og mandat. Styre og forstanderskap opptrer henholdsvis som høyskolestyre og eier i henhold til privathøyskoleloven. Men lærerrådet har en rolle som både berører kallelse-instituttet ved MF og muligheten for å komme med uttalelser i spørsmål av etisk karakter, slik som det bl.a. understrekes i notatet om forskningsfrihet, spesielt under avsnittet "lojalitet, forpliktelse og toleranse" og avsnittet om "Vitenskapens verdimessige forankring".

Lærerrådets virksomhet blir som nevnt under *Beskrivelse* ytterligere belyst i lærerrådets publikasjon "Teologi i kirkens rom" (2001).

Under overskrifter "Forpliktelser og lojalitet" heter det: "Ut fra forankringen i Skrift og bekjennelse har fakultetet i sin snart hundreårige historie skapt en egen tradisjon og profil med karakteristiske trekk. Det gir grunnlag for å tale om fakultetets identitet. Like fullt er det blant lærerne rom for en viss bredde i teologiske standpunkter. Ved en vitenskapelig institusjon er det et sunnhetstegn at "gamle" standpunkter etterprøves, og at meninger brytes mot hverandre. Samtidig er det viktig for fakultetet å ha sitt ståsted i kirkens trosgrunnlag. Det er forpliktende for lærerne. I forhold til fakultetets teologiske egenart og selvforståelse forventes det konstruktiv og kritisk lojalitet fra lærernes side"(s.100). Forklaringen og anvisningen på hva en kritisk lojalitet innebærer følger heretter.

Den sakkyndige komiteen er under institusjonsbesøket gjort oppmerksom på at *Teologi i kirkens rom* ikke kan regnes som et offisielt dokument vedtatt av lærerrådet. Men i samtaler med styreleder, dekan og personer ved MF, som komiteen møtte under institusjonsbesøket, har ingen tilbakevist den ovenstående tolkningen av lærerrådets fullmakter.

I det notat fra styret, som ble forelagt den sakkyndige komiteen ved møtet 2-4-februar 2004, behandles spørsmålet om lærernes lojalitet og bundethet av lærerrådets vedtak ytterligere. I notatet heter det bl.a. at " lærere ved MF har – selvsagt – full frihet til å offentliggjøre resultater og synspunkter de har kommet til eller legger til grunn for sin forskning. Hvis det kan reises tvil om en lærer/forsker ved fakultetet er lojal mot fakultetets teologiske basis (som ovenfor angitt), vil dette spørsmål først bli forelagt lærerrådet til uttalelse og vurdering. Kun på grunnlag av uttalelse fra lærerrådet kan styret foreta disposisjoner med konsekvenser for ansettelsesforhold. Lærerens ytringsfrihet består under alle omstendigheter ubeskåret"

Det utdelte notat behandler videre lærernes forpliktelser overfor MFs teologiske basis, det vil si den foreliggende konfesjonelle binding og verdimessige forankring for øvrig. Om verdibundethet eller -frihet heter det i notatet: "Ut fra de senere års debatt om all vitenskaps verdimessige forankring bør det være mulig å svare ja på dette. Heller ikke den vitenskaplige

forskning finner sted i et moralsk og verdimelessig ”nøytralt” vakuum, og all forskning er basert i visse grunnleggende verdivalg”

Som en følge av ovenstående konstatering fastslås det videre, at det derfor også er en økt aksept for forskningsinstitusjoner som har et verdi- og premissvalg klart uttalt i sine statutter. For som det anføres: ”Det kan bare tjene til større klarhet og gjennomsiktighet at slike forankringer tydeliggjøres”.

Konstateringen av at ”heller ikke den vitenskapelige forskning finner sted i et moralsk og verdimelessig nøytralt vakuum og all forskning er basert i visse grunnleggende verdivalg” bør imidlertid ikke tolkes slik at det uten videre åpnes for en konfesjonelt basert og drevet vitenskapelig virksomhet. Det bør heller være en påminnelse om å være så mye mer bevisst og oppmerksom på at vitenskapelig virksomhet så langt som mulig skal holdes fri fra slike ”verdi- og premissvalg” som begrenser mulighetene for fri vitenskapelig virksomhet og prøving.

MF påberoper seg argumentet om at også tilsatte ved Det teologiske fakultet ved Universitetet i Oslo er forpliktet til medlemskap i Den norske kirke. Disse er imidlertid ikke som lærerne ved MF underlagt en prøving av lærerråd ”om det skulle reises tvil om en lærer er lojal mot fakultetets teologiske grunnlag”.

I ”Teologi i kirkens rom” tales det dels om ”forankringen i Skrift og bekjennelse”, dels om at det blant lærerne finns ”rom for en viss bredde i teologiske standpunkter”. At lærerrådet i praksis avgjør hvor grensen for dette rom går, og hvilke ”konsekvenser for tilsetningsforholdet” en slik prøving bør få, sår tvil om den enkelte forskeren i praksis har full vitenskapelig frihet. Når det i privathøgskoleloven skrives om å være på nivå med ”det fremste innen forskning” så kan det tolkes som at forskere ved en vitenskapelig høgskole skal ha samme forpliktelser og muligheter som ved statlige universitet og høgskoler til å arbeide forutsetningsløst. Privathøgskolens bestemmelse om at faglig ansatte ved private høyskoler skal ha samme faglige kompetanse som tilsatte ved statlige høgskoler og universitet kan tolkes slik at dette ikke bare omfatter kompetansekravet i formell forstand, men også forutsetter at stillingsinnehaveren får muligheter til å arbeide fritt vitenskapelig og på eget ansvar, slik det gjelder for tilsatte ved statlige universitet og høgskoler.

De senere årene har det uten tvil funnet sted en utvikling mot større åpenhet blant de enkelte ansatte ved MF. MF har også utvidet sine perspektiv både gjennom utviklingen av KRL og i økumenisk samarbeid. Det er likevel grunnleggende viktig at det formelt sett råder full forskningsfrihet ved MF. MF bør derfor snarest vedta endringer i sine grunnregler og i styringssystemet for øvrig slik at den enkeltes rett til forskningsfrihet frikoples fra tilsetningsforholdet.

Konklusjon

Det teologiske Menighetsfakultet er ut fra sine forutsetninger et vel fungerende fakultet/institusjon. Det fremgår av rapporten at ulike deler av institusjonens virksomhet er vel utviklede innenfor rammen av privathøgskoleloven. Å bli akkreditert som vitenskapelig høyskole innebærer imidlertid blant annet at man aksepterer forskningens frihet både i teori og praksis slik dette er definert i forskersamfunnet, hvor bla vurderingen av andres vitenskapelige innsats alene bør skje ut fra saklige grunner, uten hensyn til personers personlige eller sosiale forhold, som rase, nasjonalitet, religion, personlige egenskaper mv.

Komiteen mener at forskningens resultater bør være tilgjengelige for alle, og bør kunne underkastes en åpen, upartisk og kritisk diskusjon. Det hører således til en vitenskapelig

institusjons tenkemåte, at "sannheten" sikres gjennom en åpen, saklig debatt mellom likemenn og -kvinner i den vitenskapelige offentlighet.

Disse normer vil være å finne i enhver vitenskapsteoretisk fremstilling.

En konsekvens at disse generelt formulerte normer er også åpenheten omkring tilsetting i vitenskapelige stillinger. Kallelsesinstituttet finnes ved flere universiteter, bla er det en mulighet ved flere nordiske universiteter, men her er kallelsesinstituttet formulert som et unntak fra den alminnelige konkurranse om stillingen etter offentlig utlysning.

Kallelsesinstituttet brukes bare der hvor det kan dokumenteres at det ikke finnes andre mulige kandidater til stillingen.

Ut fra komiteens vurdering må det være et grunnleggende vilkår for å bli akkreditert som vitenskapelig høyskole med eget ansvar for utviklingen av sine program, at det ved institusjonen råder forskningsfrihet og at det er full åpenhet og fri konkurranse i forbindelse med tilsettinger.

Det skal anføres at komiteen under møtet ved institusjonen i flere sammenhenger drøftet spørsmålet om forskningsfrihet og fri konkurranse om stillinger. I disse diskusjonene ble det fra institusjonens lærere gjentatte ganger fremført, at det var full forskningsfrihet ved institusjonen. Dette har komiteen i og for sig ikke grunnlag for å betvile. Imidlertid må komiteen fastholde, at det ved MF er etablert et beslutningssystem som har den innebyggede mulighet, at den vil kunne begrense den enkelte forskers frihet.

I MFs beslutningssystem finnes det formelle (kollegiale) begrensninger når det gjelder forskningsfrihet og sanksjonsmuligheter overfor nåværende og fremtidige tilsatte som ikke er i overensstemmelse med forskersamfunnets prinsipper for forskningsfrihet. Komiteen vil i denne sammenheng også peke på det den anførte i forhold til kallelsesinstituttet ved MF, en ordning som komiteen mener svekker MF som forskningsinstitusjon.

Anbefalinger

På bakgrunn av de begrensninger for å kunne være en fri forskningsinstitusjon som spesielt skyldes lærerrådets rolle, slik det fremgår av grunnreglene for MF og ytterligere beskrivelser av lærerrådets holdninger og virksomhet, kan komitéflertallet ikke anbefale at MF blir akkreditert som vitenskapelig høyskole.

Komiteen anbefaler at MF bearbeider kritikken av beslutningssystemet i forskningsorganisasjonen og i kallelsesinstituttet slik den er reist i denne rapporten.

For den videre diskusjon om denne saken både i Norge og i Norden, vil det være interessant og fruktbart å se hvilke forslag til løsninger MF kan utvikle der både livssynforpliktelsen og forskningsfriheten blir ivaretatt.

6. Sammendrag

1. Bakgrunn for akkreditering og komiteens mandat

Menighetsfakultet (MF) søkte NOKUT 25.02.03 om å bli akkreditert som en vitenskaplig høyskole med faglige fullmakter innenfor fagene teologi og kristendomskunnskap. 26.11.03 nedsatte NOKUT en sakkyndig komité for å vurdere søknaden.

Supplerende dokumentasjon ble sendt NOKUT 29.10.03, hvor MF anmoder om akkreditering innenfor områdene teologi og kristendomskunnskap, inklusiv religion og livssynskunnskap (KRL). MF la også frem argumentasjon for den utvidede forståelsen av kristendomskunnskap.

Den sakkyndige komiteen var imidlertid ikke sammensatt med henblikk på en sådan vurdering og må anbefale:

at MF søker om å få doktorgradsprogrammet i Kristendomskunnskap godkjent som et KRL-program gjennom en separat vurdering av en egen sakkyndig komité nedsatt av NOKUT.

2. Grunnlaget for arbeidet og rapportens organisering

Komiteens vurderinger er satt i relasjon til lovgrunnlagets kriterier for akkreditering av institusjoner. Dette lovgrunnlag er ytterligere utdypet og forklart i NOKUTs "Forskrift om kriterier for akkreditering av institusjoner og standarder og kriterier for akkreditering av studietilbud i norsk høgre utdanning".

Som utgangspunkt er det komiteens primære vurdering og forståelse av ovennevnte lovgrunnlag, at de institusjoner som søker om akkreditering skal arbeide ut fra de samme prinsipper, som er gjeldende for institusjoner som er underlagt lov om universiteter og høyskoler hva angår undervisning, forskning og formidling.

3. Kvalitetssikringssystemet ved MF

En sakkyndig komité gjennomførte i september 2003 en vurdering av kvalitetssikringssystemet ved MF. Komiteens rapport ble vedtatt av NOKUTs styre 05.11.03.

På bakgrunn av det foreliggende materiale og på bakgrunn av drøftelsene ved institusjonsbesøket er det denne sakkyndige komiteens oppfatning, at MF fortsetter sitt arbeid med en stadig forbedring av et velutviklet kvalitetssikringssystem på alle nivåer. Den sakkyndige komiteen må derfor erklære seg enig i ovennevnte konklusjon fra kvalitetssikringsutvalget vedrørende MFs kvalitetssikringssystem.

4. Institusjonen primære virksomhet; undervisning, forskning og formidling.

4.1) Vedrørende bachelorgradsstudier og mastergradsstudier:

MFs primærvirksomhet omfatter høyere utdanning med et velfungerende studietilbud på lavere grads nivå. MF oppfylder de krav som stilles med henblikk på akkreditering hva angår eksamensrett og gjennomførte eksamener. Likeledes følger MF departementets krav vedrørende eksamen og sensur. Det omfattende utdanningstilbudet er forskningsbasert og forankret i et stabilt forskningsmiljø, som er tilknyttet nasjonale og internasjonale

samarbeidsnettverk, og som utnyttes tilfredsstillende av studentene. Under institusjonsbesøket ga studentene uttrykk for stor tilfredshet med sin undervisningssituasjon. Varierende lærings- og arbeidsformer og internasjonale kontakter bidrar til et godt studiemiljø. Studietilbudet er bredt – kanskje for bredt – og tyngdepunktet ligger – til tross for satsningen på KRL – fortsatt på innhold knyttet til kristendomskunnskap

Studiens infrastruktur er særdeles tilfredsstillende med optimale betingelser både hva angår bibliotek- og IT- fasiliteter.

4.2) Vedrørende doktorgradsstudier:

Menighetsfakultetet oppfyller de evalueringskriterier som vedrører de formelle krav til doktorgradsprogrammene i Teologi og Kristendomskunnskap. Det faglige miljøet støtter opp om studentene og doktorgradsprogrammet i kristendomskunnskap er under utvikling mot et integrert KRL-studium som er rettet mot skolens og samfunnets behov. De tradisjonelle forskningstemaene er godt representert og har en klassisk basis i MF-tradisjonen. De nye temaene kan, ut fra den foreliggende dokumentasjon, se ut til å kunne tilføre MF-programmet nye dimensjoner om de ivaretas på en god måte. Retningslinjene for KRL-studiet avdekker at det er gjort et godt grunnlagsarbeid, noe som igjen har gitt grunnlag for et større tematisk univers for avhandlingene. Det står imidlertid igjen en del faglig utviklingsarbeid mht en sterkere integrasjon mellom emnene, revisjon og fornyelse av pensumlitteraturen og et tydeligere skole- og samfunnsperspektiv i den enkelte studieenhet.

4.3) Vedrørende forskning og formidling:

MFs primærvirksomhet er høyere utdanning, forsknings- og utviklingsvirksomhet.

Institusjonens forskningsmiljø er velkvalifisert og stabilt med en høy vitenskapelig produksjon, som ligger innenfor de studieprogram som MF tilbyr, men stadig mer sentralt innenfor teologi og kristendomskunnskap. KRL-programmet er under oppbygging og institusjonen har vist at den forsøker å ta på alvor de krav om utvidelse av kunnskapsområdet og en øket didaktisk kompetanse som utviklingen av et slikt program vil innebære, innholdsmessig, organisatorisk og personalmessig. Denne utviklingen kan imidlertid ikke i nåværende situasjon betraktes som slutført.

En mer systematisk oppfølging av undervisningsmessige og pedagogiske spørsmål ville være hensiktsmessig. Likeledes ville det lette problemene omkring likestilling, dersom institusjonen hadde en eksplisitt utformet handlingsplan for dette.

Anbefalinger

I forbindelse med tilsettinger bruker MF i hovedsak kallelesinstituttet. Et slikt system kan komme til å hemme MFs utvikling av sitt vitenskapelige personale både personalmessig, innholdsmessig og teologisk vitenskapelig. Ut fra kriteriene som gjelder for status som vitenskapelig høyskole er det tvilsomt om man f.eks. med henvisning til privathøyskoleloven eller arbeidsrettslige bestemmelser kan hevde retten til å utelukke muligheten til fri konkurranse på like vitenskapelige vilkår. MF bør derfor konsekvent praktisere fri utlysning av stillinger og bruke kallelesinstitutt bare i helt spesielle tilfeller.

MF bør forholde sig eksplisitt til hvordan lærernes pedagogiske erfaringer og kvalifikasjoner inngår i stillingsbesettelser og til hvordan pedagogiske forhold på systematisk vis bearbeides av lærergruppen.

Likeledes bør MF ha en eksplisitt utformet likestillingspolitikk.

5. Styre og representasjon.

Det teologiske Menighetsfakultet er ut fra sine forutsetninger et vel fungerende fakultet/institusjon. Det fremgår av rapporten at ulike deler av institusjonens virksomhet er vel utviklede innenfor rammen av privathøgskoleloven. Å bli akkreditert som vitenskapelig høyskole innebærer imidlertid bla at man aksepterer forskningens frihet både i teori og praksis slik dette er definert i forskersamfunnet.

Et grunnleggende vilkår for å bli akkreditert som vitenskapelig høyskole med eget ansvar for utviklingen av sine program må være at det råder forskningsfrihet ved fakultetet og at det er full åpenhet og fri konkurranse i forbindelse med tilsetninger.

I MFs beslutningssystem finnes det formelle begrensninger når det gjelder forskningsfrihet og sanksjonsmuligheter overfor nåværende og fremtidige tilsatte som ikke er i overensstemmelse med forskersamfunnets prinsipper for forskningsfrihet.

Ut fra komiteens vurdering må det være et grunnleggende vilkår for å bli akkreditert som vitenskapelig høyskole med eget ansvar for utviklingen av sine program, at det ved institusjonen råder forskningsfrihet og at det er full åpenhet og fri konkurranse i forbindelse med tilsetninger.

Anbefalinger

Komiteen anbefaler at MF bearbeider kritikken av beslutningssystemet i forskningsorganisasjonen og i kallelesinstituttet slik kritikken er reist i denne rapporten.

For den videre diskusjon om denne saken både i Norge og i Norden, vil det være interessant og fruktbart å se hvilke forslag til løsninger MF kan utvikle der både livssynforpliktelsen og forskningsfriheten blir ivaretatt.

7. Konklusjon og anbefaling fra komiteens flertall (Joan Conrad, Trygve Wyller, Sven Åke Selander og Trond Enger)

På bakgrunn av de begrensninger for å kunne være en fri forskningsinstitusjon som spesielt skyldes lærerrådets rolle, slik det fremgår av grunnreglene for MF og ytterligere beskrivelser av lærerrådets holdninger og virksomhet kan komitéflertallet ikke anbefale at MF blir akkreditert som vitenskapelig høyskole. Også kallelsesinstituttet i dets nåværende form hindrer etter flertallets mening akkreditering.

Komiteen råder MF til å bearbeide den kritikk av beslutningssystemet i forskningsorganisasjonen og av kallelsesinstituttet slik kritikken er reist i denne rapporten.

8. Konklusjon og anbefaling fra komiteens mindretall (Tina Strømdal Wik)

Om en institusjon har full forskningsfrihet er grunnleggende å ta stilling til når den skal akkrediteres. Det å ta stilling til det er imidlertid vanskelig hvis en ikke har konkrete bevis i mot institusjonen. En slik vurdering kan derfor være med, men skal ikke være det man hovedsakelig tar stilling til ved en akkreditering.

Den vitenskapsteoretiske debatt om forskningsfrihet er en viktig og kontinuerlig debatt. I Norge reises denne problemstillingen i enda større grad da man har en privathøgskolelov som åpner for at høyere utdanningsinstitusjoner er konfesjonsbundne. MF er en institusjon som har innordnet seg denne lovgivingen. Det at MF er konfesjonsbundet gjør at man må sondre mellom retten til å forvente et bestemt livssyn av lærere ved institusjonen og lojalitet til dette, og teologi som det vitenskaplige faget institusjonen har som sitt forskningsfelt. Sondringen mellom disse to er kjernen i debatten om forskningsfrihet ved en konfesjonsbundet institusjon, og det finnes ulike synspunkter i denne sammenhengen. For fou-virksomheten er det viktig at debatten er kontinuerlig, kanskje i særskilt grad ved institusjoner som MF. Et viktig punkt blir å balansere disse to tilsynelatende motstridene prinsipper, absolutt forskningsfrihet og rett til konfesjonsbinding.

MF har de siste årene hatt en utvikling og et spesielt fokus på dette i kjølvannet av ”Henriksen-saken”. Enkelte av dokumentene komiteen forholder seg til, er skrevet i etterkant av denne saken. Institusjonsbesøket med intervju av lærere, stipendiater og vitenskaplig ansatte, ga et inntrykk av at det også har vært en utvikling etter dette ble skrevet, og at det per se eksisterer full forskningsfrihet ved institusjonen. Det er imidlertid viktig at MF er oppmerksom på sine formuleringer i regler og vedtak, og sikrer forskningsfriheten formelt. Jeg anbefaler derfor at MF akkrediteres som vitenskaplig høyskole og vurderer det slik at MF oppfyller NOKUTs kriterier for akkreditering.

Liste over oversendte og omdelte vedlegg.

Materialet for vurderingen er å finne i søknaden av 25.02.03 og tilføyelser/endringer til denne med oppdaterte vedlegg datert 28.10.03. Følgende skriftlig materiale har vært lagt frem til vurdering:

- Søknad fra Det teologiske Menighetsfakultet om å bli akkreditert som vitenskapelig høgskole
  - MFs studietilbud og dato for godkjente eksamensretter
  - MFs organisasjonsplan
  - MFs grunnregler datert 22.04.02 og 26.04.04. (De sist daterte oversendt komiteen til dets møte 10.05.04)
  - European Policy Statement
  - Forelesningskatalog for høstsemesteret 2003
  - Arbeidsplan og budsjett 2003
  - Kompetansekatalog for Det teologiske Menighetsfakultet
  - Lærernes faglige forfatterskap 2002
  - Lærernes faglige forfatterskap 2001
  - Orientering om forskningsvirksomhet og forskerutdanning ved Det teologiske Menighetsfakultet
  - Reglement for gradsstudier ved Det teologiske Menighetsfakultet
  - Reglement om opptak, studier og eksamen ved Det teologiske menighetsfakultet
- Doktorgradsprogram
  - MF som vitenskapelig høgskole og forskningsfakultet
  - Forskrift for graden philosophiae doctor (PhD)
  - Reglement for graden dr. theol.
  - Avtaler ved opptak til organisert doktorgradsutdanning
  - Studieplan for doktorgradsprogram
  - Litteratur doktorgradsprogrammet
  - Disiplinspesifikk innføring i misjonsvitenskap
  - Opplæringsdelen i forskerutdanningen
  - Oversikt over disputasenes faglige fordeling 1991 – 2002
  - Doktorgradsprosjektene i 2004 og deres fordeling på fag
  - Internasjonalt nettverk med særlig henblikk på forskerutdannelse og forskningsaktiviteter
  - Oversikt over pågående og planlagte forskningsprosjekter ved MF
- Studieplan for profesjonsstudiet i teologi. (Planene for de ulike valgfrie fordypningsenhetene kan hentes på <http://www.menfak.no/studier/teologistudiet/>)
- Mastergradsprogram
  - Disiplinbasert mastergrad i kristendomskunnskap
- Bachelorgradsstudier/-program
  - Studieplan Examen philosophicum med justert exphil pensum for studenter som har eller skal ta 15 poengs exfac
  - Examen facultatum
  - Kristendoms-, religions- og livssynskunnskap. Grunnstudier – emner på 100-nivå
  - Kristendoms-, religions- og livssynskunnskap. Fordypningsstudier (200-nivå)
- Evaluering av system for kvalitetssikring ved Det teologiske Menighetsfakultet. Rapport fra sakkyndig komité.

Komiteen har også fått kopi av søknad om tildeling av graden dr.art. i faget kristendomskunnskap med tilhørende sakkyndig vurdering.

- Om forskningens frihet og vilkår ved Det teologiske Menighetsfakultet. Notat som er gitt styrets tilslutning i enstemmig vedtak.
- Brev fra MF datert 1. mars 2004 til UFD om Rapportering 2003 og statstilskudd 2005 for Det teologiske Menighetsfakultet er oversendt komiteen til dets møte 10. mai.

MF
Det teologiske
Menighetsfakultet

NOKUT
Kronprinsens gate 9
Postboks 1708 Vika
0121 OSLO

Postadresse:
Postboks 5144 Majorstuen,
0302 Oslo

Besøksadresse:
Gydasvei 4, Oslo

Telefon: 22 59 05 00
Telefaks: 22 69 18 90

E-post: post@mf.no
http://www.mf.no

Bankgiro: 6038 05 58583

Org.nr.: NO 970011994 MVA

DET TEOLOGISKE MENIGHETSFAKULTET – SØKNAD OM Å BLI AKKREDITERT SOM VITENSKAPELIG HØYSKOLE – UTTALELSE TIL RAPPORT

Vi viser til brev fra NOKUT av 11.06.2004, deres ref. 03/69-23, vedlagt rapport fra sakkyndig komité og følgebrev av 08.06.04.

Styret for Det teologiske Menighetsfakultet har i møte 04.08.04, sak 44/04, behandlet rapporten og avgitt en enstemmig uttalelse.

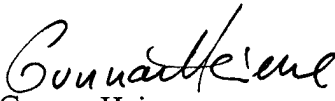
./ Uttalelsen vedlegges.

NASJONAL KVALITETSSIKRING	
Sak./Dok.nr.:	2003/69-27
J.dato:	6/8-04
Klass.:	412
Saksbeh.:	SR
Adm.enhet:	SA

For styret for Det teologiske Menighetsfakultet, 5. august 2004

Med vennlig hilsen

Svein Helgesen (sign)
styreleder

Gunnar Heiene
dekanus

Finn Olav Myhre
direktør

**AKKREDITERING AV DET
TEOLOGISKE MENIGHETSFAKULTET
SOM VITENSKAPELIG HØGSKOLE**

**Uttalelse til
"Rapport fra sakkyndig komité"
fra
styret ved Det teologiske Menighetsfakultet
i møte 4. august 2004**

Innholdsfortegnelse:

Innledning.....	3
1. Kvalitetssikringssystemet.....	4
2. Institusjonens primærvirksomhet; undervisning, forskning og formidling.....	5
2.1 Undervisning på bachelorgradsstudier og mastergradsstudier..	5
2.2 Undervisning på doktorgradsstudier.....	5
2.3 Forskning og formidling.....	5
3. Styre og representasjon.....	6
4. MFs søknad om å utvide fagområdet Kristendomskunnskap til KRL..	9
5. Komiteens øvrige anbefalinger.....	9
6. MFs kommentarer til komiteens konklusjoner.....	10
6.1 Bruk av kallelse.....	10
6.2 Lærerrådet.....	11
6.3 Forskningsfrihet.....	11
Konklusjon.....	12

Innledning

Det teologiske Menighetsfakultet (MF) søkte om å bli akkreditert som vitenskapelig høyskole i brev av 25. februar 2003. I søknaden har fakultetet gått ut fra de forskrifter som UFD og NOKUT har sendt ut. Det betyr at MF har lagt følgende dokumenter til grunn:

- Lov om private høyskoler (privathøyskoleloven) sist endret 28.06.02
- Rundskriv (F 01-03) med Forskrift om akkreditering og evaluering datert 02.01.03
- NOKUTs utkast til Forskrift om standarder og kriterier for evaluering og akkreditering av høgre utdanning datert den 17.12.02
- Forskrift om kriterier for akkreditering av institusjoner og standarder for akkreditering av studietilbud i norsk høgre utdanning (vedtatt 5. mai 2003)

Kapittel 2 i privathøyskoleloven (§§ 3-7) har overskriften ”*Generelle vilkår for eksamensrett, institusjonsakkreditering eller statstilskudd*”. Her stilles det bl.a. krav til sammensetningen av styret (§ 3) i tilfeller hvor høyskolen ikke har noe høyskoleråd. Det stilles også krav om faglig jevngodhet: De faglige ansatte skal ha faglige kvalifikasjoner på samme nivå som tilsatte i faglige stillinger ved statlige høyskoler og universiteter (§ 5, jf § 9, andre ledd). I kapittel 3, ”*Godkjennelse og akkreditering*”, § 10a, kreves det videre at institusjoner som blir akkreditert, skal ha ”tilfredsstillende interne systemer for kvalitetssikring”. Departementet fastsetter forskrift med bl.a. vilkår og standarder for akkreditering.

MF mener at rapporten fra den sakkyndige komiteen godtgjør faglig jevngodhet, og NOKUTs styre har med sitt vedtak den 05.11.03 godkjent MFs system for kvalitetssikring. Den sakkyndige komiteen frarår likevel akkreditering, ut fra sin vurdering av MFs organisasjon og infrastruktur. Komiteen tolker forskriftens krav til organisasjon og infrastruktur for vitenskapelige høyskoler (§ 7, pkt. 4c) i lys av bestemmelser i universitets- og høyskoleloven. Inntil det foreligger en ny, felles lov om universitet og høyskoler, forventer MF å bli vurdert ut fra forskriftens krav og privathøyskolelovens bestemmelser.

Samtidig vil fakultetet peke på at komiteen har reist problemstillinger knyttet til forskningsfrihet ved private høyskoler. For MFs vedkommende dreier det seg om to forhold:

- forholdet mellom kallelse og utlysning ved ansettelse av vitenskapelig personale
- lærerrådets oppgaver i MFs organisasjon

Styret ved Det teologiske Menighetsfakultet (styret) er enig med komiteen i at det er viktig å få avklart disse forholdene. Av den grunn har styret i sin uttalelse lagt vekt på disse forholdene og relatert dem til spørsmålet om forskningsfrihet ved fakultetet.

I kapittel 2 redegjør den sakkyndige komiteen for hvorfor rapporten ikke følger den disposisjonen som ligger i kriteriene for akkreditering. I stedet er rapportens analyser og vurderinger organisert i disse kapitlene:

3. Kvalitetssikringssystemet ved MF
4. Institusjonens primærvirksomhet; undervisning, forskning og formidling
  - 4.1 Undervisning på bachelorgradsstudier og mastergradsstudier
  - 4.2 Undervisning på doktorgradsstudier
  - 4.3 Forskning og formidling
5. Styre og representasjon

På denne bakgrunn har MF disponert sine kommentarer på følgende måte:

1. Kvalitetssikringssystemet
  2. Institusjonens primærvirksomhet; undervisning, forskning og formidling
    - 2.1 Undervisning på bachelorgradsstudier og mastergradsstudier
    - 2.2 Undervisning på doktorgradsstudier
    - 2.3 Forskning og formidling
  3. Styre og representasjon
  4. MFs søknad om å utvide fagområdet Kristendoms kunnskap til KRL
  5. Komiteens øvrige anbefalinger
  6. MFs kommentarer til flertallets konklusjon
    - 6.1 Bruk av kallelse
    - 6.2 Lærerrådet
    - 6.3 Forskningsfrihet
- Konklusjon

1. Kvalitetssikringssystemet

I september 2003 gjennomførte en egen sakkyndig komité en vurdering av kvalitetssikringssystemet ved MF. Komiteen leverte følgende enstemmige konklusjon:

"Den sakkyndige komiteen mener at Det teologiske Menighetsfakultet har fått på plass et system for kvalitetssikring som tilfredsstillende oppfyller forskriftenes krav til systemet. Organiseringen er på plass med beslutningslinjer og tydelig ansvarsdeling. Rutiner for rapportering og tilbakemeldinger mellom nivåene er på plass. Evalueringinformasjon samles inn, analyseres og tiltak foreslås og iverksettes. Kvalitetsarbeidet er forankret i styre og ledelse. Det er sikret bred medvirkning fra både studenter og ansatte, og engasjementet i kvalitetsarbeidet er gjennomgående meget stort ved institusjonen. Institusjonen viser også tydelig vilje og evne til å iverksette tiltak for å forbedre systemet."

Fakultetets kvalitetssikringssystem ble deretter godkjent av NOKUTs styre den 5. november 2003.

MF konstaterer at akkrediteringskomiteen omtaler kvalitetssikringssystemet ved fakultetet og konkluderer slik:

"På bakgrunn av det foreliggende materiale og på bakgrunn av drøftelsene ved institusjonsbesøket er det denne sakkyndige komiteens oppfatning, at MF fortsetter sitt arbeid med en stadig forbedring av et velutviklet kvalitetssikringssystem på alle nivåer. Den sakkyndige komiteen må derfor erklære seg enig i ovennevnte konklusjon fra kvalitetssikringsutvalget vedrørende MFs kvalitetssystem." (Rapporten s.9)

Når den sakkyndige komiteen vurderer kvalitetssikringssystemet ved MF, velger komiteen ytterligere å peke på noen forhold av betydning for komiteens vurderinger. Det dreier seg om:

- Lærergruppens sammensetning med hensyn til kjønn
- Pedagogiske kurs for institusjonens lærere og vurdering av pedagogiske kvalifikasjoner ved ansettelse og opprykk
- Lærerrådets rolle i forskjellige beslutningsprosesser

Disse forholdene overfører komiteen til akkrediteringsbehandlingen. Det siste forholdet, lærerrådets rolle i forskjellige beslutningsprosesser, blir et hovedargumentet for at komiteens flertall ikke anbefaler at MF blir akkreditert som vitenskapelig høyskole.

2. Institusjonens primærvirksomhet; undervisning, forskning og formidling

2.1 Undervisning på bachelorgradsstudier og mastergradsstudier (Rapporten s.10-12)

Rapporten redegjør for hvilke av NOKUTs kriterier som er brukt i vurderingen, og gir en sakssvarende fremstilling av fakultetets virksomhet. Rapportens vurderinger er positive, og komiteen gir følgende konklusjon:

"MFs primærvirksomhet omfatter høyere utdanning med et velfungerende studietilbud på lavere grads nivå. MF oppfylder de krav som stilles med henblikk på akkreditering hva angår eksamensrett og gjennomførte eksamener. Likeledes følger MF departementets krav vedrørende eksamen og sensur. Det omfattende utdanningstilbudet er forskningsbasert og forankret i et stabilt forskningsmiljø, som er tilknyttet nasjonale og internasjonale samarbeidsnettverk, og som utnyttes tilfredsstillende av studentene. Under institusjonsbesøket ga studentene uttrykk for stor tilfredshet med sin undervisningssituasjon. Varierende lærings- og arbeidsformer og internasjonale kontakter bidrar til et godt studiemiljø. Studietilbudet er bredt – kanskje for bredt – og tyngdepunktet ligger – til tross for satsningen på KRL – fortsatt på innhold knyttet til kristendomskunnskap og Den norske kirke.

Under institusjonsbesøket anmodet komiteen om å få fremlagt tabeller eller statistiske redegjørelser for bla studentgjennomstrømming. Det oversendte materialet var vanskelig å trenge gjennom. Komiteen har således ikke tilfredsstillende opplysninger om den faktiske gjennomstrømmingen i de ulike studieløpene.

Studiernes infrastruktur er særdeles tilfredsstillende med optimale betingelser både hva angår bibliotek- og IT-fasiliteter." (Rapporten s.12)

Styret forstår rapportens konklusjon slik at komiteen har funnet at fakultetet på dette punkt tilfredsstiller NOKUTs kriterier for akkreditering og har ingenting å tilføye.

2.2 Undervisning på doktorgradsstudier (Rapporten s.12-14)

Rapporten redegjør for hvilke av NOKUTs kriterier som er brukt i vurderingen, og gir en sakssvarende fremstilling av fakultetets virksomhet. Rapportens vurderinger er positive, og komiteen gir følgende konklusjon:

"Menighetsfakultetet oppfylder de evalueringskriterier som vedrører de formelle krav til doktorgradsprogrammene i Teologi og Kristendomskunnskap. Det faglige miljøet støtter opp om studentene og doktorgradsprogrammet i kristendomskunnskap er under utvikling mot et integrert KRL-studium som er rettet mot skolens og samfunnets behov. De tradisjonelle forskningstemaene er godt representert og har en klassisk basis i MF-tradisjonen. De nye temaene kan, ut fra den foreliggende dokumentasjon, se ut til å kunne tilføre MF-programmet nye dimensjoner om de ivaretas på en god måte. Retningslinjene for KRL-studiet avdekker at det er gjort et godt grunnlagsarbeid, noe som igjen har gitt grunnlag for et større tematisk univers for avhandlingene. Det står imidlertid igjen en del faglig utviklingsarbeid mht en sterkere integrasjon mellom emnene, revisjon og fornyelse av pensumlitteraturen og et tydeligere skole- og samfunnsperspektiv i den enkelte studieenhet." (Rapporten s.14)

Styret forstår rapportens konklusjon slik at komiteen har funnet at fakultetet på dette punkt tilfredsstiller NOKUTs kriterier for akkreditering og har ingenting å tilføye.

2.3 Forskning og formidling (Rapporten s.14-18)

Den sakkyndige komiteen har valgt å sammenfatte kriteriene i NOKUTs forskrift om kriterier for akkreditering av institusjoner og standarder og kriterier for akkreditering av studietilbud i norsk høgre utdanning vedrørende dette punkt, i tre hovedkriterier.

a) *Et flertall av de ansatte i faglig stilling må ha førstestillingskompetanse, derav minst 25 % med professorkvalifikasjoner*

b) *Institusjonen skal ha vitenskapelig personale og stabil forsknings- og utviklingsvirksomhet av høy kvalitet med egenkompetanse innen sentrale fagområder som inngår i studieprogrammene*

c) Institusjonen skal vise at den er i stand til å utvikle sitt fagpersonale og sin undervisning i samsvar med studentenes behov, fagets og samfunnets utvikling.

Fakultetet finner denne sammenfatningen sakssvarende. På grunnlag av disse kriteriene vurderer komiteen fakultetets forskning og formidling og uttaler konkluderende:

"MFs primærvirksomhet er høyere utdanning, forsknings- og utviklingsvirksomhet.

Institusjonens forskningsmiljø er velkvalifisert og stabilt med en høy vitenskapelig produksjon, som ligger innenfor de studieprogram som MF tilbyr, men stadig mer sentralt innenfor teologi og kristendomskunnskap. KRL-programmet er under oppbygging og institusjonen har vist at den forsøker å ta på alvor de krav om utvidelse av kunnskapsområdet og en øket didaktisk kompetanse som utviklingen av et slikt program vil innebære, innholdsmessig, organisatorisk og personalmessig. Denne utviklingen kan imidlertid ikke i nåværende situasjon betraktes som slutført.

En mer systematisk oppfølging av undervisningsmessige og pedagogiske spørsmål ville være hensiktsmessig.

Komiteen vil avslutningsvis understreke at gjennomgangen av forskningssiden ved MF i dette avsnittet forholder seg til de tre kriterier som er nevnt innledningsvis i vårt kapittel. Den samlede vurdering av MF som forskningsinstitusjon vil først kunne gjøres etter det kommende avsnittet der vi behandler styre og representasjon. I dette kapitlet vil vi peke på den betydningen som den organisatoriske tilretteleggingen av forskningen spiller for en forskningsinstitusjons faglige kvalitet." (Rapporten s.17f)

Styret forstår rapportens konklusjon slik at komiteen har funnet at fakultetet på dette punkt tilfredsstiller komiteens sammenfattende kriterier for akkreditering. Men samtidig sier komiteen at den samlede vurdering som forskningsinstitusjon først kan gjøres etter at komiteen har behandlet fakultetets "styre og representasjon".

3. Styre og representasjon

I rapportens pkt. 5: *Styre og representasjon* (s.19-25) har komiteen argumentert for ikke å anbefale at MF blir akkreditert som vitenskapelig høyskole.

I sin vurdering har komiteen brukt følgende kriterier:

- a) *Institusjonen må ha en klar forankring av ledelse og ansvar for undervisning og FoU virksomhet*
- b) *Institusjonen skal ha et styre med representasjon fra ansatte og studenter*
- c) *Institusjonen skal ha en infrastruktur og organisering for å drive høyere utdanning.*

Etter at komiteen har gjort rede for organisasjonsstrukturen ved fakultetet, sier den at "etter komiteens vurdering" har MF "utviklet et styringssystem som svarer til de krav som stilles i privathøgskoleloven samtidig som institusjonen på visse punkter også har innført noen styringsnivåer som ikke er beskrevet i loven" (Rapporten s.22). MF leser rapporten slik at komiteen mener det grunnleggende spørsmål er om det finnes sider ved MFs organisering og styring som kan få konsekvenser når det vurderes og avgjøres hva det vil si å være en vitenskapelig høyskole. Komiteen knytter dette organisatoriske perspektivet til spørsmålet om sondringen "mellom den rett som en privat institusjon på den ene side har til å fastholde og vedlikeholde sitt verdigrunnlag og på den andre siden den organisering av forskningsvirksomheten om er nødvendig for å kunne oppfylle kravene om forskningsmessig frihet både for den enkelte og for institusjonen" (Rapporten s.21).

Etter å ha vurdert disse sidene ved fakultetet trekker komiteen slik konklusjon:

"Det teologiske Menighetsfakultet er ut fra sine forutsetninger et vel fungerende fakultet/ institusjon. Det fremgår av rapporten at ulike deler av institusjonens virksomhet er vel utviklede innenfor rammen av privathøgskoleloven. Å bli akkreditert som vitenskapelig høyskole innebærer imidlertid blant annet at man aksepterer forskningens frihet både i teori og praksis slik dette er definert i forskersamfunnet, hvor bla vurderingen av andres vitenskapelige innsats alene bør skje ut fra saklige grunner, uten hensyn til personers personlige eller sosiale forhold, som rase, nasjonalitet, religion, personlige egenskaper mv.

Komiteen mener at forskningens resultater bør være tilgjengelige for alle, og bør kunne underkastes en åpen, upartisk og kritisk diskusjon. Det hører således til en vitenskapelig institusjons tenkemåte, at "sannheten" sikres gjennom en åpen, saklig debatt mellom likemenn og -kvinner i den vitenskapelige offentlighet.

Disse normer vil være å finne i enhver vitenskapsteoretisk fremstilling.

En konsekvens at disse generelt formulerte normer er også åpenheten omkring tilsetting i vitenskapelige stillinger. Kallelsesinstituttet finnes ved flere universiteter, bla er det en mulighet ved flere nordiske universiteter, men her er kallelsesinstituttet formulert som et unntak fra den alminnelige konkurranse om stillingen etter offentlig utlysning. Kallelsesinstituttet brukes bare der hvor det kan dokumenteres at det ikke finnes andre mulige kandidater til stillingen.

Ut fra komiteens vurdering må det være et grunnleggende vilkår for å bli akkreditert som vitenskapelig høyskole med eget ansvar for utviklingen av sine program, at det ved institusjonen råder forskningsfrihet og at det er full åpenhet og fri konkurranse i forbindelse med tilsettinger.

Det skal anføres at komiteen under møtet ved institusjonen i flere sammenhenger drøftet spørsmålet om forskningsfrihet og fri konkurranse om stillinger. I disse diskusjonene ble det fra institusjonens lærere gjentatte ganger fremført, at det var full forskningsfrihet ved institusjonen. Dette har komiteen i og for sig ikke grunnlag for å betvile. Imidlertid må komiteen fastholde, at det ved MF er etablert et beslutningssystem som har den innebyggede mulighet, at den vil kunne begrense den enkelte forskers frihet.

I MFs beslutningssystem finnes det formelle (kollegiale) begrensninger når det gjelder forskningsfrihet og sanksjonsmuligheter overfor nåværende og fremtidige tilsatte som ikke er i overensstemmelse med forskersamfunnets prinsipper for forskningsfrihet. Komiteen vil i denne sammenheng også peke på det den anførte i forhold til kallelsesinstituttet ved MF, en ordning som komiteen mener svekker MF som forskningsinstitusjon." (Rapporten s.24f)

MFs styre forstår rapporten slik at kriteriene er oppfylt, men at komiteen problematiserer to strukturelle forhold ved fakultetet. Disse forholdene er knyttet til det komiteen benevner som "kallelsesinstituttet" og til "lærerrådets rolle, slik det fremgår av grunnreglene for MF og ytterligere beskrivelser av lærerrådets holdninger og virksomhet".

De to nevnte strukturelle forholdene som komiteen bruker i sin konklusjon i pkt. 5: *Styre og representasjon*, er de samme forholdene som det tidligere er gjort rede for, og som er hentet fra punktet om MFs kvalitetssikringssystem (jf pkt 1 foran). Det er disse forholdene som ligger til grunn for flertallets konklusjon om ikke å anbefale akkreditering som vitenskapelig høyskole. Disse forholdene vil bli kommentert mer inngående i punkt 6. nedenfor.

MFs gjeldende Grunnregler og styringsstruktur

For å klargjøre og presisere MFs grunnregler og styringsstruktur, vil fakultetet vise til Grunnregler datert 22.04.2002 (med endringer senest 26.4.2004), heretter omtalt 2002/(2004).

I 2002 gjorde Forstanderskapet gjennomgripende endringer i grunnregler og styringsstruktur. Endringene ble formulert i grunnreglene 2002/(2004), som etablerte nye posisjoner for styring og ledelse. Etter disse endringene er styret fakultetets ansvarlige organ. Styret og Forstanderskapet utgjør styringsorganene for virksomheten. Det representative styret er på 12 medlemmer og består av:

- 6 medlemmer med varamedlemmer valgt av Forstanderskapet*
- 3 medlemmer med varamedlemmer, som representanter for vitenskapelig ansatte.*
- 1 medlem, som representant for administrativt ansatte*
- 2 medlemmer, som representanter for studentene*

Forstanderskapet velger styreleder og nestleder.

Styrets arbeidsoppgaver/ansvar er beskrevet slik i MFs Grunnregler:

- a. Å forberede saker til drøfting i Forstanderskapet
- b. Å vedta Langtidsplan med Økonomiplan for 3 år
- c. Å vedta Arbeidsplan og Budsjett hvert år
- d. Å fremlegge og vedta Årsmelding og Regnskap hvert år
- e. Å vedta studieplaner og studieprogrammer
- f. Å ansette og avskjedige personale og avgjøre disiplinærsaker for personale. Et mindretall på 3 styremedlemmer kan innanke ansettelser og avskjedigelser til Forstanderskapet.
- g. Å avgjøre i disiplinærsaker for studenter, herunder avvisning og utvisning
- h. Å delegerer myndighet til å fatte vedtak til rektor.
- i. Å fastsette den interne styringsstruktur

Styret ber Lærerrådet om uttalelse i faglige og læremessige spørsmål.

Lærerrådet defineres i MFs Grunnregler § 6 *Interne organer*, pkt. a:

Lærerrådet er fakultetets organ i faglige og læremessige spørsmål. Det består av de fast ansatte lærere i 50 % eller større stilling. Rektor er ansvarlig for sekretær oppgavene.

Lærerrådets oppgaver er:

- å velge prorektor for 3 studieår. Prorektor er leder av lærerråd.
- å avgi uttalelser i lærespørsmål og i spørsmål av læremessig betydning for kirkens gudstjeneste og øvrige virksomhet. Rådet uttaler seg til læremessige aspekter ved viktige saker som foreligger til avgjørelse i styret.
- å avgi uttalelse til styret om ansettelse og kallelse av lærere og opprykk i høyere stilling. Lærerrådets uttalelse i kallelsesaker skjer på grunnlag av forslag fra et innstillingsråd.

Etter endringene av MFs Grunnregler i 2002/(2004) er lærerrådets rolle vesentlig annerledes enn tidligere. Lærerrådet har bestemte faglige funksjoner. Grunnreglene sier bl.a. at styret ber lærerrådet om uttalelse i faglige og læremessige spørsmål. De sakene det her dreier seg om, er høringssaker til departementet og uttalelser om teologiske og andre faglige spørsmål. Det teologiske Menighetsfakultet er i likhet med Teologisk Fakultet ved UiO og Misjonshøgskolen i Stavanger høringsorgan for Kirkestyret (Kongen) (Jf Kirkeloven § 29), og Kirkerådet.

Styret har merket seg rapportens kritiske merknader til at "lærerrådet har en rolle som både berører kallelsesinstituttet ved MF og muligheten for å komme med uttalelser i spørsmål av etisk karakter" (s. 22). Forholdet mellom styre og lærerråd har før 2002 vært uklart, og i noen saker brukte styret også lærerrådets faglige kompetanse i personalsaker. Styret vil derfor understreke at gjeldende Grunnregler og styrets praktisering av disse, *ikke* lenger hjemler en slik bruk av lærerråd i personalsaker. Lærerrådets rolle i tilsettingssaker er av ren faglig/vitenskapelig karakter, som et ledd i fakultetets kvalitetssikringssystem. Styret fastsetter ved eget vedtak hvilken tilsettingsprosedyre som skal benyttes. (Se for øvrig pkt. 6 nedenfor)

4. MFs søknad om å utvide fagområdet Kristendomskunnskap til KRL

Under pkt. 1.3 *Komiteens mandat og rammer for akkreditering* kommenterer komiteen MFs oppdaterte søknad (28.10.2003) om å utvide fagområdet *Kristendomskunnskap* til *Kristendoms-, religions- og livssynskunnskap (KRL)*. MF forvalter per i dag doktorgraden på to fagområder: Teologi (fra 1990) og Kristendomskunnskap (fra 2002). I fakultetets søknad ble det redegjort for at fagområdet Kristendomskunnskap i dag også innbefatter elementene religions- og livssynskunnskap både som forsknings- og som undervisningsfag. Her har fakultetet fulgt opp uttalelsen til den nordiske sakkyndige komiteen for Norgesnettrådet (28.09.2001), hvor man også ser KRL-faget under ett og som eget fagområde. Fakultetet har i etterkant ytterligere styrket kompetansen innenfor KRL. (jf MFs søknad og Rapporten s.2f) Etter akkrediteringskomiteens institusjonsbesøk og etter oppfordring fra komiteen ettersendte fakultetet en studieplan for doktorgradsprogram i KRL. Det er derfor med en viss undring at fakultetet leser komiteens merknad på side 5 i rapporten:

"Den sakkyndige komiteen er imidlertid ikke sammensatt med henblikk på å kunne gi en faglig vurdering av området Kristendomskunnskap/KRL eller med henblikk på å vurdere om KRL bare er en logisk utvikling av fagområdet Kristendomskunnskap. Komiteen ser seg derfor ikke i stand til å vurdere MFs faglige og vitenskaplige muligheter innenfor dette nye eller nyutviklede fagområdet."

Med denne begrunnelse konkluderer komiteen med å anbefale at MF søker om å få doktorgradsprogrammet i Kristendomskunnskap godkjent som et KRL-program gjennom en separat vurdering. Styret konstaterer hva komiteen anbefaler, og vil komme tilbake med en ny søknad på et senere tidspunkt.

5. Komiteens øvrige anbefalinger

Rapporten inneholder noen anbefalinger som ikke har fått betydning for komiteens konklusjoner. Disse vil bare kort bli kommentert nedenfor.

1. *Det anbefales at institusjonen utarbeider statistikk over gjennomstrømmingen i de enkelte studieløpene, bla med henblikk på en mulig vurdering av veiledningseffekter og andre utfordringer knyttet til den enkelte students progresjon i studiet. (Rapporten s.18)*

Fakultetet slutter seg til komiteens anbefaling og er i gang med å utarbeide slike statistikker.

2. I samme avsnitt, under anbefalingene (s.18), oppfordres MF til å utvikle en eksplisitt utformet handlingsplan for likestilling. Styret vil bemerke at likestilling er nevnt i en egen målformulering i fakultetets virksomhetsplan. Det er heller ikke uten betydning at 8 av 13 stipendiater er kvinner, og at de to sist tilsatte lærere (en førsteamanuensis og en fakultetslektor) er kvinner. Styret vil også nevne at fakultetet arbeider med en handlingsplan for likestilling som vil erstatte virksomhetsplanens målformuleringer, og som vil bli behandlet i styret i nærmeste fremtid. MF har for øvrig nylig redegjort for sitt arbeid med likestilling for *Komiteen for integrering av likestilling* i Universitets- og Høgskolerådet.

6. MFs kommentarer til komiteens konklusjoner

MFs styre forstår komitéflertallets konklusjon slik at den hevder at både lærerrådets rolle, holdninger og virksomhet og MFs bruk av "kallelesesinstituttet" hver for seg er tilstrekkelige grunner til å hindre akkreditering (s.29):

"På bakgrunn av de begrensninger for å kunne være en fri forskningsinstitusjon som spesielt skyldes lærerrådets rolle, slik det fremgår av grunnreglene for MF og ytterligere beskrivelser av lærerrådets holdninger og virksomhet kan komitéflertallet ikke anbefale at MF blir akkreditert som vitenskapelig høyskole. Også kallelesesinstituttet i dets nåværende form hindrer etter flertallets mening akkreditering.

Komiteen råder MF til å bearbeide den kritikk av beslutningssystemet i forskningsorganisasjonen og av kallelesesinstituttet slik kritikken er reist i denne rapporten."

I det følgende vil vi derfor gå nærmere inn på komitéflertallets argumentasjon på disse punktene. Vi vil avslutningsvis kommentere det grunnleggende spørsmålet om forskningsfrihet ved MF.

6.1 Bruk av kallelse

MFs styre har gjennom vedtak i sak 6/98 fastsatt prosedyrer for tilsetting og kallelse. Her heter det blant annet: "Ved Menighetsfakultetet skal til vanlig ledige stillinger utlyses. Unntatt er stilling for professor, rektor og direktør." Komiteen hevder at unntaksklausulen, som angir kallelse av professorer, gir inntrykk av at kallelse er det ordinære ved faglige tilsettinger, ettersom tilsetting av professorer er med på å tegne institusjonens profil.

Styret vil påpeke at kallelse eller direkte tilsetting ikke er uvanlig innenfor universitets- og høyskolesystemet verken i Norge eller internasjonalt. Tilsetting uten utlysning benyttes ikke bare der det åpenbart er kun én kvalifisert kandidat til en stilling, men også for å knytte til seg faglig personale med spesiell kompetanse. Både ved MF og ved andre institusjoner er det lett å peke på eksempler på at slik tilsetting har skjedd de senere år.

MF har som privat institusjon forholdt seg til Privathøyskoleloven, som gjennom siste endring åpner for institusjonsakkreditering og tildeling av faglige fullmakter som ved statlige institusjoner. Lovens kapittel 3 stiller blant annet krav om at de faglige ansatte må være på tilsvarende nivå som ved de statlige institusjonene. MF har hatt prosedyrer for å sikre et høyt nivå på alle faglige ansatte, bl.a. ved at alle professorer kompetansebedømmes av en komité med to eksterne medlemmer i tillegg til ett medlem fra institusjonen. Komiteen har heller ikke anfektet den faglige kompetanse ved institusjonen.

Styret har ikke oppfattet det som noe problem for forskningsfriheten ved fakultetet at professorstillinger i reglementet fra 1998 har vært unntatt utlysning. Utviklingen ved institusjonen de senere år har imidlertid ført til et behov for å revidere hele det gjeldende reglement for tilsetting, også klausulen om at professorer tilsettes ved direkte tilsetting/kall. Styret har merket seg at Ot.prp. nr. 79 (2003-2004) har forslag til regler for ansettelse (§ 6). MF vil i sitt arbeid med å revidere tilsettingsreglementet la forslaget til ny felles lov være retningsgivende. Når ny felles lov er vedtatt, vil MF slutføre arbeidet med tilsettingsreglementet og sørge for at det utformes i samsvar med loven. Inntil nytt reglement er vedtatt, vil styret praktisere utlysning av alle stillinger.

Når dette er sagt, vil MFs styre fortsatt hevde det prinsipielle standpunktet at private høyskoler/private vitenskapelige høyskoler bør ha mulighet for å kalle personer til spesielle

stillinger uten forutgående kunngjøring. Det er styrets oppfatning at en slik tilsettingsprosedyre ikke begrenser den enkeltes forskningsfrihet. Styret har merket seg at lovforslaget kan åpne for denne muligheten i § 6-3 – fjerde ledd:

”Når særlige grunner taler for det, kan styret foreta ansettelse i undervisnings- og forskerstillinger uten forutgående kunngjøring. Slik ansettelse kan ikke foretas hvis mer enn ett medlem av styret motsetter seg dette.”

6.2 Lærerrådet

I sin begrunnelse for ikke å anbefale at MF blir akkreditert som vitenskapelig høyskole, legger komiteen spesiell vekt på lærerrådets rolle, ”*slik det fremgår av grunnreglene for MF og ytterligere beskrivelser av lærerrådets holdninger og virksomhet*” (Rapporten s.25).

Til dette vil styret bemerke at det ikke rår noen tvil om at styret er fakultetets ansvarlige organ. De endringer i styringsstrukturen som ble gjennomført ved grunnregelendringen i 2002, er her vesentlige (jf. punkt 3). Endringen fra et rent eksternt styre til dagens styresammensetning betegner et viktig skille i MFs historie og er etter vår oppfatning for lite reflektert i komiteens vurderinger. Den dokumentasjon komiteen benytter for å grunngi sitt avslag, er overveiende hentet fra perioden før den nye styringsstrukturen trådte i kraft. Det gjelder både publikasjonen *Teologi i kirkens rom* og notatet fra februar 2002 (*Om forskningens frihet og vilkår ved Det teologiske Menighetsfakultet*). Dette er dokumenter fra tiden før endringen i styringsstrukturen, og de må leses i lys av at det med de tidligere grunnreglene lett oppsto en kompetansestrid mellom lærerrådet og et rent eksternt styre, valgt av fakultetets Forstanderskap. Grunnregelendringen i april 2002 har etter styrets mening avklart kompetanseforholdet mellom styret og lærerrådet. Grunnreglene innebærer at styret ber lærerrådet om uttalelse i faglige og læremessige spørsmål. De sakene det her dreier seg om, er hørings saker til departementet og uttalelser om teologiske og andre faglige spørsmål.

Den sakkyndige komité peker på sider ved forholdet mellom styre og lærerråd som utvilsomt har vært vanskelige i Menighetsfakultetets historie før de nye grunnreglene ble vedtatt og fakultetet fikk ny styringsstruktur. Styret har her merket seg komiteens innvendinger. Når det gjelder lærerrådets rolle i organisasjonen, er styret enig med komiteen i at rådet tidligere har vært brukt i personalsaker på en slik måte at det har blitt opplevd som en begrensning av forskningsfriheten.

Fakultetet har selv vært oppmerksom på dette problemet og har presisert lærerrådets oppgaver i de reviderte grunnreglene fra 2002. Lærerrådet er ifølge de endrede grunnreglene 2002/(2004) styrets faglige organ i hørings saker og i saker som gjelder vitenskapelig kompetanse. Styret vil fastslå at MFs lærerråd *ikke* har noen kontrollerende funksjon i personalsaker. Gjeldende grunnregler hjemler ikke lenger bruk av lærerrådet som instans i personalsaker.

6.3 Forskningsfrihet

Når komitéflertallet bruker sin forståelse av lærerrådets rolle og av ”*kallelse instituttet*” som argument for ikke å anbefale akkreditering av MF som vitenskapelig høyskole, ligger den dypere begrunnelse i hensynet til forskningsfrihet. Komiteen finner ”*i og for seg*” ikke grunnlag for å betvile at det er full forskningsfrihet ved institusjonen, men fastholder ”*at det ved MF er etablert et beslutningssystem som har den innebygde mulighet at den vil kunne begrense den enkelte forskers frihet*” (s.25).

MFs styre vil på bakgrunn av det vi tidligere har anført om lærerrådets rolle og om tilsetning av lærere hevde at dette er en feilaktig konklusjon. Slik vi forstår MFs beslutningssystem i dag er det ingen strukturelle hindringer for at MF kan fremstå som en fri forskningsinstitusjon på linje med andre akademiske institusjoner på tilsvarende nivå. Styret vil fremholde at forskningen ved MF ikke er underlagt noen innskrenkninger med tanke på tematikk og konklusjoner.

Privathøgskoleloven inneholder ingen bestemmelser om faglig frihet for institusjonene. Når det gjelder statlige institusjoner, gjør Universitets- og høyskoleloven § 2 nr. 3 det klart at de statlige institusjonene ikke kan gis pålegg om læreinholdet i undervisningen eller om innholdet i forskningen eller det kunstneriske og faglige utviklingsarbeidet. MFs styre har merket seg at forslaget til ny lov vil lovfeste institusjonens akademiske frihet i forhold til innholdet i undervisningen og forskningen og er enig i at en slik bestemmelse også vil være viktig for de private institusjonene, for å tydeliggjøre disse institusjonenes frie faglige stilling.

Som vitenskapelig institusjon er MF selvsagt underlagt de samme krav til forskningsfrihet som gjelder for andre institusjoner og som for eksempel er nedfelt i de Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, jus og humaniora (NESH 1999). I punkt 3, Behovet for fri forskning, formuleres følgende krav:

”Det er viktig å sikre forskningen mot press som truer kravene til vitenskapelig metode. Forskningsvirksomheten må derfor være fri på bestemte måter: den må sikres mot styring som hindrer problemstillinger som går på tvers av økonomiske, politiske og sosiale interesser, og den må sikres mot at resultater og konklusjoner blir undertrykt. Forskningens funksjon og interne metodekrav kan lett komme i konflikt med noen parters ønske om å hindre at visse temaer utforskes, eller ønsket om å gi beslutninger et skinn av vitenskapelig pålitelighet. I et demokrati er det spesielt viktig at politiske beslutninger tas – og vurderes – på informert grunnlag, med kjennskap til relevante alternativer.”

MFs styre slutter seg til dette kravet og til de normer for forskningsfrihet som er nedfelt i NESH's retningslinjer og vil uttale at dette kravet og disse normene gjelder uavkortet ved fakultetet.

Konklusjon

Styret forstår komiteens rapport slik at fakultetet oppfyller NOKUTs kriterier for faglig jevn godhet og på dette punkt dermed akkreditering som vitenskapelig høyskole, men at det er forhold ved fakultetets infrastruktur og organisering som kan hindre forskningsfriheten. Disse forholdene har komiteens flertall funnet så tungtveiende at de ikke kan anbefale akkreditering som vitenskapelig høyskole, men anbefaler at MF bearbejder kritikken av beslutningssystemet i forskningsorganisasjonen og av kallelsesinstituttet.

MFs styre er enig med komiteens mindretall, som hevder at MF har oppfylt NOKUTs kriterier for akkreditering som vitenskapelig høyskole. Mindretallet har også pekt på at det er viktig at MF er oppmerksom på sine formuleringer i regler og vedtak, og sikrer forskningsfriheten formelt, uten at dette har fått avgjørende betydning for spørsmålet om akkreditering.

Komiteen har innvendinger i forbindelse med spørsmålet om forskningsfrihet ved MF. Disse innvendingene er knyttet til det komiteen benevner som ”kallelsesinstituttet” og til ”lærerrådets rolle, slik det fremgår av grunnreglene for MF og ytterligere beskrivelser av lærerrådets holdninger og virksomhet”.

Til disse innvendingene vil styret bemerke:

1. Når det gjelder spørsmålet om private høyskolers/vitenskapelige høyskolers rett til å anvende direkte tilsetting, er styret av den oppfatning at så lenge privathøyskoleloven eller en kommende felles lov ikke hjemler kravet om utlysning i alle stillinger, kan bruk av direkte tilsetting ikke være til hinder for akkreditering som vitenskapelig høyskole.

Når dette er sagt, vil styret peke på at utviklingen ved MF mer og mer har gått i retning av utlysning. Utviklingen ved institusjonen de senere år har ført til et behov for å revidere hele det gjeldende reglement for tilsetting, også klausulen om at professorer tilsettes ved direkte tilsetting/kall. Styret har merket seg at Ot.prp. nr. 79 (2003-2004) har forslag til regler for ansettelse (§ 6). MF vil i sitt arbeid med å revidere tilsettingsreglementet la forslaget til ny felles lov være retningsgivende. Når ny felles lov er vedtatt, vil MF slutføre arbeidet med tilsettingsreglementet og sørge for at det utformes i samsvar med loven. Inntil nytt reglement er vedtatt, vil styret praktisere utlysning av alle stillinger.

2. Lærerrådets rolle er etter de endrede grunnreglene 2002/(2004) å være styrets faglige organ i høringssaker og å behandle saker som gjelder vitenskapelig kompetanse. MFs lærerråd har *ikke* noen kontrollerende funksjon i personalsaker. Gjeldende grunnregler hjemler ikke lenger en bruk av lærerrådet som instans i personalsaker.

Lærerrådet er styrets faglige organ i høringssaker og i saker som gjelder vitenskapelig kompetanse. Her dreier det seg om at lærerrådet er institusjonens faglige organ som oppnevner komiteer for faglig vurdering av doktorgradsavhandlinger, opprykkssøknader osv. Denne ordningen sikrer at fakultetet har en god håndtering av spørsmål som forutsetter faglig kompetanse, og er personalpolitisk uproblematisk.

3. MFs styre slutter seg til de krav og til de normer for forskningsfrihet som er nedfelt i NESHS retningslinjer og vil uttale at disse krav og disse normene gjelder uavkortet ved fakultetet.

4. Med dette mener styret at fakultetet ikke bare har oppfylt NOKUTs kriterier for akkreditering som vitenskapelig høyskole, men også har imøtekommet den kritikken som flertallet har utfordret fakultetet til å bearbeide.